

„Aušros“ išleidimas.

LIETUVIŲ PASAKOS.

—○—
VAIKŲ RINKINYS.

—
Kaina 15 kap.

VILNIUS.
Juozapo Zavadzkiego spaustuvėje.

—
1905.

„Aušros“ išleidimas.

LIETUVIŲ PASAKOS.

VAIKŲ RINKINYS.

VILNIUS

Juozapo Zavadzkiego spaustuvėje.

—
1905.

Дозволено Цензурою 4 Марта 1905 г. Вильна.

L 20361

f 98/34540

I. Senutė ir katiniukas.

Gyveno senutė ir turėjo katiniuką. Išėjo juodu abu vieną kartą vantų piaučių. Pasilenkė senutė berželi, tik šlept ir nukrito lapelis katiniukui ant uodegytės. Katiniukas pradėjo rėkti: „Senučiute! senučiute! Dangus griūva—bėgsiu!“—„Nebėk, katiniuk, negriūva.“ Tiktai vėl kitas lapelis šlept katiniukui ant uodegytės. Katiniukas vėl šaukia: „Senučiut! senučiute! Dangus griūva—bėgsiu!“ Ir ėmė bėgti.

Susitiko kiškį: „Kiški-piški! bėkim, bėkim—dangus griūva!“—„Kas gi tau sakė?“—„Aš pats mačiau! ant mano uodegytės buvo užgriuvęs!“—Ir ėmė bėgti.

Susitiko lapę: „Lape-snape! bėkim, bėkim—dangus griūva!“—O kas tau, katiniuk, sakė?“—„Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs!“—Ir ėmė bėgti.

Susitiko vilką: „Vilke-pilke! bėkim—dangus griūva!“—„O kas jums pasakė?“—„Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs!“—Ir vėl kuria.

Susitiko lokį: „Loky-kvaily! bėkim, bėkim—dangus griūva!“—„O kas tau sakė?“—„Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs!“—Ir vėl visi bėga-kuria.

Subėgo miškan, rado tokią trobelę ir suėjo visi į ją. Visi labai norėjo būti, o čia nieko nėsama. Taryties, taryties, ir susitarė išvilioti briedį. Sako: „Dabar visi pasislėpkim, o kaip tik briedis ateis, tuoj visi pulsma ant jo ir sudraskysma.“

Tuoj lapė užlipo ant krosnies; katiniukas užšoko ant kartelės; kiškelis palindo po šluota; vilkas įlindo pakrosnin, o lokys krosnin. Visi išsislapstė, nebebuvo kas eina ir briedžio kviestų.

Ėmė lapė nušoko nuo krosnies ir nuėjusi į briedį sako: „Briedeli! briedeli! ateiki pietelių! visokios mėšėlės

prisikepėm, prisitaisėm“. Parbėgus lapė vėl užlipo ant krosnies.

Atėjo ir briedis. Kaip tik duris pravėrė, puolė ant jo visi, kaip buvo susitarę, bet lapė iš greitosios šokdamas nuo krosnies nosisuko sprandą, katiniukas nuo karTELės šokdamas kojeles išlūžo, kiškeliš iš pašluotės lįzdamas akeles išsibadė, vilkas lįzdamas iš pakrosnio šonkaulius sulūžo, lokys lįzdamas iš krosnies nugarakaulį perlūžo. Briedis priėdė visokios mėsos ir parėjo sau sotus namó.

2. Kodėl šuo neapkenčia katės ir katė pelės?

Kitą kart šuo padavė katei raštą: „Nunešk, sako, mano draugui ir ataduok“. Draugo gyventa toli. Katė tuo metu neturėjo laiko: padėjo raštą palėpėje ir padėjusi užmiršo.

Laiškas—tas raštas—buvo rašytas taukuotais nagais ir labai patiko pelėms: jos, atradusios raštą, į skutelius jį sugrauzė.

Po kiek laiko šuo, sutikęs katę, klausia: „Ar nunešei laišką?“ Dabar tik atsiminusi katė nubėgo palėpėn ir rado laišką tik skiauteles. Patyrusi, kad tai yra pelių darbas, davė sau žodį: kur tik sutiksianti pelę, tuoj suėsianti. O šuo taip-pat tebeturi pyktį ant katės: kaip tik pamato katę, tuoj nori pagauti. Katė gaudoma bėga, ir bėga palėpėn—laiško jieškotų.

3. Kodėl kiškio lūpos perplėstos?

Vieną kartą kiškis ėjo girdytus ir sutiko genį. Genys jo klausia: „Kodėl tu, kūmai, toks nuliūdęs? Kur eini?“ Kiškis sako: „Kur aš nebūsiu nuliūdęs! manęs niekas nesibijo, o aš turiu visų bijoties. Einu ir prisigirdysiu!“ Genys atsako: „Nebūk kvailas!... Jei taip nori, kad tavęs bijotų, nueiki krūman, ir kaip pamatysi atvarant pievon avelės, šok iš krūmo: avelės ir išsigąs tavęs.“ Kiškis paklausė genio. Nuėjo krūman ir atsitūpė. Pamatęs avelės kaip šoko iš krūmo, ir išsigando ave-

lės ir nubėgo tolyn. Apsidžiaugė kiškėlis ir pradėjo juoktis. Juokės, juokės, net jam lūpėlės perplyšo.

4. VILKAS ir lapė.

Vilkas ir lapė drauge bėgo pro žabangas. Žabango-se buvo žąsis pakabinta. Abudu buvo seniai ėdusiu ir labai išalkusiu, bet lapė nė žiūrėti nežiūrėjo į žąsį. „Kodėl tu, kūmute, nelipi? Antai žąsis pakabinta!“—klausia vilkas.—„Man šiandien trečiadienis, su mėsa nevalgau,“—atsakė lapė. Vilkas atsiminė trečiadienio neužlaikąs,—jis ėda mėsą, kada gaudamas,—ir įsilipo į žabangas, bet, žąsies nepasiekęs, vitimst ir pasikorė. Dabar lapė drąsiai prilipo prie žąsies ir skaniai ją sutriuškino.—„Juk tau, kūmute, šiandien trečiadienis?“—tarė leizgyvis vilkas.—„Tam trečiadienis, kurs kojomis žemės nepasiekia,“—atsakė lapė.

5. Kurmis ir pieslys

Kada dar nebuvo nė kelių nė upių, Dievas liepė visiems paukščiams upes kasti, o žvėrimis kelius taisyti. Visi paukščiai ir žvėrys išėjo ant darbo, tiktai kurmis su piesliu*) atsiliko. Už tatau Dievas užgynė kurmiui keliu vaikščioti, o piesliui gerti iš žemės vandenų. Dabar kurmis daro sau takus po žemėmis, o pieslys, kai ištrokšta gerti ir neberanda ant akmens prilieto vandens, klykia: „Lyk, lyk!“

6. Vištytė ir gaidžiukas.

Buvo senelis ir senelė. Turėjo vištytę ir gaidžiuką. Pasiuvo senelė gaidžiukui naujas kelnutes, o vištelei si-joniuką, ir išleido vieną dien juodu abu riešutautų.

Gaidžiukas įlipo lazdynan ir raško riešutus. Vištytė bėginėja aplinkui ir karkia: „Kar! kar! kaar! kaar! Man

*) pieslys=peslys, antukytis, kūltupys.

bent kekele!“ Kaip tik metė gaidžiukas riešutų kekele, ir išmušė vištytei akele. Ir vėl raško gaidžiukas. Vištytė bėginėdama aplinkui vėl karkia: „Kar! kar! kaar! kaar! Man bent kekele!“ Kaip tik metė kekele, ir išmušė antrą akele. Dabar vištytė parbėgo rėkdama namo ir pasisakė senelei, kad jai gaidžiukas abi akeli išmušė.

Senelei pagailo vištytės, ir ėmė barties:

„Gaidžiukai! gaidžiukai! kam tu vištytei akytes išmušei?“

—O kam man lazdynas kelnynes perplėšė!

„Lazdynai! lazdynai! kam gaidžiukui kelnynes perplėšei?“

—O kam mane oška pagraužė!

„Oška! oška! kam tu lazdyną pagraužei?“

—O kodėl manęs piemuo neganė!

„Piemenie! piemenie! kodėl tu oškos neganei?“

—O kodėl man šeiminkė paplotėlio nepakepė!

„Šeiminkė! šeiminkė! kodėl gi tu piemeniui paplotėlio nepakepei?“

—Kad kiaulė tešlą prarijo!

„Kiaule! kiaule! kam tu šeiminkės tešlą suėdei?“

—O kam mano paršelių vilkas nunešė!

„Vilkai! vilkai! o kam gi tu kiaulės paršelių nunešei?“

—Mano gerklė ne graštu gręžta, ne kaltu kalta ammm!—ir pagriebė paskutinį paršą ir nubėgo miškan.

7. Kodėl kregždės uodega iškąstu viduriu?

Kitą kartą, senų-senovėje, Dievas, bauzdamas žmonių giminę, aptvindė visą žemę, kad prigertų žmonės. Vienam Nojui tebuvo dovanota gyvybė. Jam Dievas liepė pasidirbti didelį laivą ir plūduriuoti jame, kol busias tvanas, su visa savo gimine ir visokiu gyviu.

Dievo nusprendimas labai nepatiko velniui: šis būtinai norėjo, kad paskęstų visiteli žmonės ir visas gyvis. Todėl, ištikus tvanui, jis ryžos pats išnaikinti, jei ne visą gyvį, tad bent žmonių giminę, kuri buvo Nojaus laive prieglaudą radus.

Velnius, pasivertęs pele, išgraužė laivo dugne skylę. Vanduo ėmė sunkties į laivą. Žaltys pirmas pamatė bėdą, prislinko prie skylės ir užkiso ją savo uodega. Taip jis sutūrėjo vandenį, ir vanduo, kol buvo tvanas, nebebėgo į laivą.

Nusekus vandenims, laivas sustojo ant Ararato kalno, ir Nojus su gimine ir visais gyvuliais išliko gyvas ir sveikas.

Dabar Dievas aplankė Nojų. Pasišaukęs žaltį, sako: —Kad tu išgelbėjai žmonių giminę, duosiu tau maistui gyvulį, kurį pats pasiskirsi.

—Paskirk man, Viešpatie, kiek laiko, idant galėčiau iširti, kurio gyvulio yra gardžiausias kraujas.

Dievas sutiko.

Žaltys išsiuntė uodą ir išakė, kad paragautų visokių gyvulių kraujo ir paskui praneštų jam, kurio yra visų-gardžiausias kraujas. Uodas ilgai skraidė po žemę, ragavo visokių gyvulių kraujo ir pažino, kad žmogaus kraujas yra visų-gardžiausias, ir su tokiu atsakymu grįžo pas žaltį.

Begriždamas sutiko kregždę ir klausiamas, kur buvęs, atsakė:

—Buvau išskridęs, žalčio liepiamas, paragauti, kurio gyvulio yra gardžiausias kraujas. Grįžtu jam pasakyti, kad saldžiausią kraują turi žmogus.

Sulig tais uodo žodžiais kregždė šoko ant jo ir ištraukė jam liežuvėlį. Uodas nebegalėjo ištarti nė žodžio ir be žado grįžo pas žaltį. Kregždė paskubėjo paskui jį.

Dievui paklausus, kieno kraujas yra visų-gardžiausias ir saldžiausias, uodas tik sužizė, ir niekas negalėjo suprasti, ką jis norėjo pasakyti.

Tuomet kregždė atsiliepė:

Viešpatie! uodas sako, kad gardžiausią kraują turinti varlė.

—Tai varlė tesie tau maistui visą tavo amžį,—tarė Dievas į žaltį, ir nuo to laiko žalčiai minta daugiausia varlėmis.

Žaltys, supykęs ant kregždės, norėjo jai įkasti ir grobė už uodegos, bet vikrus paukštelis išspruko ir nu-

skrido šalin, palikęs žalčio nasruose tik savo uodegos vidurį.

Nuo to laiko kregždė turi visuomet uodegą iškąstu viduriu.

8. Kodėl gandro ant nugaros juodas lopinys?

Seniai, labai seniai, tuoj įkūrus pasaulį, žmonės pradėjo skųsties Dievui, kad gyvatės ir kitos visos biau-rybės esančios nereikalingos, nes daugeliui jos įkandan-čios ir daug kam reikia dėl jų mirti. Paklaúsė Dievas žmonių prašymo, surinko visas gyvates, varles ir kitas biau-rybes maišan, ir pats, labai neturėdamas laiko,—Dievo tuo metu krosnis kurenta,—pasišaukė gandrą ir padavė visą maišą. Paduodamas sako: „Nešk ir įmesk visą šitą maišą jūron, tik žiūrėk—neatrišk!“

Užsidėjo gandras maišą ant pečių ir neša. Sustojo pasilsėti, ir parūpo jam pasižiūrėti, kas yra maiše. Kaip tik atrišo, tuoj šmukšt viena gyvatė ir išlindo iš maišo. Pradėjo gandras ją gaudyti, bet tą begaudant visos gy- vatės ir varlės išlindo ir išsislapstė po balą. Priėjo į maišą, žiūri—maišas jau dykas.

Dideliai nuliūdęs grįžo jis į Dievą ir papasakojo, kas atsitiko. Dievas tebekūreno krosnį. Išgirdęs, kad gan- dras jo paliepimo neišpildė, taip užpyko, kad pagriebęs nuodėgulių režė gandrui per nugarą. Nuo to laiko ir pa- siliko gandrui ant nugaros juoda dėmė.

Gandrui toji dėmė labai netinka. Dabar, atsiminda- mas, dėl kieno priežasties jam tas juodulys teko, ligi- šiolei nekenčia varlių ir gyvačių: kur tik sutikdamas, tuoj gaudo jas ir rija.

9. G e g u ž ė.

Kitą kartą gyvenó Lietuvoje lobingas bajoras. Jis turėjo dukterį ir tris sūnus. Duktė savo brolius dideliai mylėjo—jais visuomet rūpindavosi, jais rūpindamosi steigdavos daryti visa, kas jiems patikdavo: megzdavo

jiems puikiausias šerpes, auzdavo gražiausias juostas, nerdavo jiems visokius nerinius—žirgų gūnioms (po balnu pasitiesti) ir jiems patiems pasipuošti. Pagirs ją broliai, pasidžiaugs jos darbu,—ir kitokio atpildo jai nereikia. Brolių laimė ir visi brolių džiauksmai buvo, tarytum, jos pačios,—taip ji džiaugdavosi ta jų laime ir tais jų džiauksmais. Bet ir broliai puikus buvo vyrai!

Tečiaus neilgai buvo jiems lemta tokioje santarvėje gyventi.

Mat. kaip buvo. Kryževiai, šarvuotieji vienuoliai, apniko mūsų kraštą—žudė senučius, plėšė plėšė iš motynų vaikelius. kalavijais ir ugnimi naikino visa, ką tik razdami Lietuvoje. Taip darydami, jie sakėsi skelbią mūsų krašte Kristaus mokslą ir verčią lietuvius jį priimti. Kęstutis, Žemaičių kunigaikštis, tuoj ėmė rinkti vyrus, kariūmenę. Beregint po visą Lietuvą girdėti buvo karo vamzdžiai; jais buvo šaukiama viso krašto kariūmenė į garbės lauką, į šventąjį karą. Vamzdžių skardas tuoj sukėlė, žinoma, visus karo žmones.

Tokį karo vamzdžio skardą turėjo išgirsti ir tie trys broliai. Išgirdę pasibalnojo tymo balneliais žirgelius ir išjojo į karą. Seselė apsiverkė gaudžiomis ašarėlėmis, palaimino savo brolelius, ir tiek: krašto laimė ir gerovė jų brangesnė už brolius.

Pasibaigė karas. Kryževius lietuviai sumušė. Kurie išliko gyvi, tie, nieko nelaimėję, grįžo iškur atėję. Jų kalavijai, atbukę ir atšipę, vėl sulindo į makštis. Mūsų karžygiai grįžo namó.

Bet kur dingo narsūs broliai? Veltui jų laukia seselė: visi trys karo lauke krito. Tik jų žirgai, nebetekę jojų. parbėgo namó, į brolių kiemelį.

Susisiėlojusi lietuvaitė, nebetekusi savo brolelių, ap-leido tėvo namus,—čia, pasilikus be brolių, sunku jai buvo vienai,—pasiėmė kritusiųjų brolių žirgus ir nuėjo į girią baigti savo amžiaus. Ilgai ten ji brolelių gedėjo—verkė ir aimanavo. Pagaliaus Dievas pasigailėjo jos—pavertė ją gegute. Ir dabar, pavasari, tuo pačiu metu, kada žuvo jos broliai, skelbia ji visiems apie savo nelaimę: kukuodama verkia savo brolelių.

10. Varlės, saulė ir Dievas.

Vieną kartą varlės išgirdo, kad saulė ištekanči už vyro. Suėjo visos kuopon ir šitaip kalba: „Ar žinot ką? Bus mums blóga! Jau dabar vasarą saulė išdžiovina daugelį upelių ir balų, o kai ištekęs už vyro ir prasimanys vaikų, tai kai ims jie visi džiovinti, tai išdžiovys ne tik-tai upelius ir balas, bet ir upes ir ežerus! Eime į Dievą skųstų!“

Taip susitarusios varlės—kvar, kvar! ir nuėjo kvark-sėdamos į Dievą. Bet, kaip tyčia, Dievo namie nerado.

Patyrusi saulė, kad varlės ėjo ant jos skųstų, baisesiai supyko ir tarė: „Visus daiktus pasaulyje šildau ir šildysiu, bet šitų biauropybių mano šilima nepasieks!“ Varlės taip-pat susiprato negerai padariusios ir pradėjo bijoti ir gėdintis saulės. Jos ir dabar, tik saulei nusėdus, sujunda giedoti kvarkdamos. Šilimos jos visiškai neturi.

II. Vėžio akys.

Kitą kartą Dievas, sutvėręs visokius gyvulius, išpau-dė visiems akis. Antgalo, priėjęs prie vėžio, tarė: „Vėželi, še ir tau akelės! gailu tik, kad tokios maštelėlės beliko!“ Vėžys atsakė: „No, tokias mažas gali į pasturgalį įsikišti!“ Už tokį pasakymą Viešpatis Dievas išpau-dė tas akis jam pačiam į antrąją galą.

12. Voras ir skruzdėlė.

Kartą piemeniukai valgė miške duoną, ir vienas trupiniukas nutrupėjo ant žemės. Voras, pamatęs ant žemės duoną, tuojau čiupt nutvėrė ir kabarai-kabarai! pakilo į dangų pas Viešpatį Dievą. „Nebeduok, sako, Viešpatie, daugiaus piemenims duonos! Matai, kokių gabalų pilna žemė pritrupinta! Bemaž-kuo galo negavau bekeldamas į dangų“.

Skruzdėlė, pamačiusi, ką voras padarė, pradėjo jį vyties ir taip skubėjo, kad bebėgdama patrūko. Nulėkusi į dangų, jau rado vorą beskundžiantį. Taigi išnaujo

persakė Višpačiui Dievui, kad neklausytų: kad piemens tiktai tą vieną trupinį išmetę netyčia, kad voras perdedas...

Viešpatis Dievas supyko ant voro ir davė jam kumsčia per nugarą, kad nets kupra iššoko. Piemenims gi įsakė, kad šiukštu neardytų skruzdynų.

13. Lietuvos musės.

Tuojuo po Lenkmečio buvo Lietuvoje ar pora metų blogų. Žinoma, kada žmogus turi, tada ir visiems užtenka, bet kaip tik žmogui trūksta, tada ir visiems nėra. Taip ir per bloguosius metus atsitiko: žmonės neturėjo ko valgyti, todėl ir paukščiams ir vabalams vargas buvo. Mato, kad čia bloga, susitarė dalisusių ir išlėkė į Prūsus: „Ar nebus, sako, nors šiek-tiek ten geriau?“ Pabuvusios kiek Prūsiose, ir vėl grįžta į Lietuvą. O kas čia tau bus! Tuo tarpu buvo pakilusios jau ir kitos musės, bet sutiko anas begrižtant. „Nelėkite į Prūsus!“—sako parlėkusiosios musės: „Nors čia ir blogi metai, bet žmonės nešykštų: čia, vage, įlįsi į bliūdą, pasems ir išlieja lietuvis su pilnu šaukštu, ir tada visos paėdame, tenai gi, Prūsiose, ne taip: kad ir įkrisi į bliūdą, tai paims vokiečiai, nučiulpia, nučiulpia, ir tada tik numeta.“

Ir sugrižo visos musės atgal į Lietuvą...

14. Eglė, žalčių karalienė.

Kitą syk, dar senų-senovėje, buvo senelis ir senutė. Turėjo juodu dvyliką sūnų ir tris dukteris, kurių jauniausioji buvo vardu Eglė.

Vieną vasaros vakarą visos trys sesers išėjo maudyties į ežerėlį. Prisipūškinusios ir išsiprausios išlipo ant kranto apsitaistyti. Jauniausioji žiūri—jos marškinių rankovėje begulįs įsirangęs žaltys. Vyriausioji pagriebė mieta ir buvo bešokanti varyti žalčio. Tuo tarpu žaltys, atsigręžęs į jauniausiąją, prašneko žmogaus balsu: „Duok, sako, Eglute, žodi, jog tekėsi už manęs, tai pats grą-

žumu išlįsiu.“ Apsiverkė Eglė: kaip tai ji galinti už žalčio tekėti! Paskui sako į jį rūšiai: „Atiduok, sako, mano marškinius ir keliauk sau sveikas, iškur atvykęs!“ O žaltys vis savo: „Duok, sako, žodį: jei tekėsi už manęs, tai pats išlįsiu“. Ką bedarys! reikia duoti žodis. Eglė ėmė ir prižadėjo tekėti už žalčio.

Po trijų dienų tėvai žiūri—visas žalčių pulkas bešliuožias į jų kiemą. Visi nusigando, nežino nė kas pradėti. Tuo tarpu žalčiai tik knibžda po kiemą—karstosi, vyniojasi, rangosi. Piršliai gi nuslinko tiesiog į vidų pasikalbėti su seniais ir Egle.

Išpradžios tėvai purtėsi, nenorėjo tikti, bet ką padarys su tokia knipava! turėjo noroms—nenoroms leisti dukterį.

Žalčiai. gavę marčią, tuoj išlalėjo iš kiemo. Namiškai Eglę apverkė, apraudojo, ir tiek.

Tuo tarpu Eglė sykiu su visais palydovais traukė į pajūrį. Ten ji sutiko gražų jaunikaity jės belaukiantį. Šis pasisakė esąs tas pats žaltys, kurs buvo įlindęs į jos marškinių rankovę. Tuoju persikėlė visi ant netolimos salos ir išten nusileido į požemį, po jūra, kur buvo puikiai išpuošti žalčio rūmai. Čia jie pakėlė vestuves—tris nedėlias gėrė, šoko, užė.

Žalčio rūmuose viso-ko pilna, dirbti nereikia, laisvė didžiausia, tik ganykis ir linksminkis! Ir Eglė aprimo, palinksmėjo, pagaliaus visai užmiršo apie savo tėviškę.

Praslinko devyneri metai. Eglė jau sulaukė trijų sūnų: Ažuolo, Uosio ir Beržo ir vienos dukterėlės—Drebulės (toji buvo visų jauniausia). Vieną sykį vyriausiasis sūnus besiauzdamas paklausė Eglės: „Mamyte, kur yra tavo tėvai? Eime į juos kada atsilankyti“. Taip ji vėl atsiminė apie savo tėvus, brolius, seseris ir visą savo padermę. Ir parūpo jai, kaip jiems ten sekasi: ar besveiki, ar begyvi, ar, rasit, jau seniai kurie numirę. Ir baudžias eiti į tėviškę pasižiūrėti, skundžiasi vyrui: tiek metų nebuvusi savo tėviškėje, nemačiusi savųjų, baisiai jų išsiilgusi.

Žaltys netiko. „Gera, sako, atsilankyti leisiu, bet virma suverpk šitą šilkų kuodelį“,—ir parodė jai ratelį.

Paskui, pagrižę namó, nieku neprasitarė Eglei ką padarę.

Prašoko ir sutartosios devynios dienos. Eglė atsi-sveikino su visa gimine, nuėjo į pajūrį ir nuėjusi šaukia savo vyrą: „Žilvine, Žilvinėli! . . .“ Suviskėjo, sujudo jūra iš-pat dugno, ir Eglė pamatė atplaukiant, atliūliuojant su bangomis kraujo putą. Ir išgirdo ji savo vyro balsą: „Tavo 12 brolių mane dalgiais užkapojo, mano šukį jiems išdavė Drebulė, mūsų mylimiausioji dukrelė!“ Apsiverkė Eglė ir, atsigręžusi į vaikus, taip tarė:

„Kad tu pavirstum į drebulėlę,
Kad tu drebėtum dieną-naktelę,
Kad tau išpraustų lytus burnelę,
Kad iššukuotų vėjas galvelę! . . . (*Drebulei*)
Stokit, sūneliai, stipriais medeliais. . . (*sūnums*).
Aš, jūs' mamelė, liksiuos eglele“.

Kaip ji ištarė, taip ir įvyko: ažuolas, uosis ir beržas yra visų-stiprieji mūsų medžiai, drebulė ir šiandien, mažiausio vėjelio pučiama, tuoj ima drebėti.

15. Baltuostis, Išverstlūpis ir Skaistveidis.

Tris nepažįstami sėdėjo pas kryžių, netoli kelio.

Pakeleivis eidamas pro šalį nusiėmė kepurę ir linktelėjo Dievo kančiai. Nepažįstami tarė žmogų *jiems* tą garbę atidavus ir pradėjo tarp savęs ginčyties, paskui ir—barties. Kiekvienas iš jų norėjo būti vyresnis ir, kad nebuvo kas sudera, ėmė pakeleivį vyti ir suginę klausia jo: „Kuriam tu linktelėjai ir prieš kurį kepurę nuėmei?“ Žmogus nusigandęs nežinojo iškarto, kas atsakyti; paskui, įsistebėjęs į patį baisųjį, Išverstlūpį, prisipažino jam garbę atidavęs. „Kad taip, paleistuvi, palūkėk gi! aš tave sudegįsiu“,—atsiliepė Skaistveidis. O Baltuostis pasakė: „Aš tave sušaldysiu“. Žmogus nieko vietoje be juoko prapuoles būtų, kad nebūtų gavęs užtartytoją. Dar kiek-tiek pradžiugino jį Išverstlūpis. „Nesigąstauk,—pasakė,—aš tave apgįsiu, nieko jie tau pikta nepadarys“.

Saulė apmaudą giedždama norėjo pakeleivį sukeptinti ir jo kailinius sudeginti, bet šiaurys užstojo, pradėjo pūs-

ti šaltu vėju, ir tuojuo iš kaitros vėsu rados. Spėigas paskui norėjo žmogų sušaldyti, bet šiaurys atsitraukė, nutilo, ir Baltuosius nieko veikti negalėjo.

16. Čigonas ir lietuvis.

Ėjo keliu čigonas ir lietuvis. Išalko juodu valgyti. Lietuvis turėjo paršiuką, o čigonas viščiuką. Ir sako čigonas lietuviui: „Valgykiva dabar tavo paršiuką, o paskui valgysiva mano viščiuką“.—„Gerai!“—sako lietuvis. Suvalgė juodu tą paršiuką ir eina toliau. Vėl išalko ir vėl sustojo pakelėje pasilsėti. Suprato čigonas, kad abudu viščiuko nepavalgys, ir sako lietuviui: „O ką, ponuti? viščiukas—gardus daiktas, bet dviem nėra kas valgą Gul kivos pasilsėti, ir katras geresnį sapną susapnuosiva, tam ir bus viščiukas“.—„Gerai!“—sako lietuvis.

Atsigulė čigonas ir užmigo. O lietuvis neiškentė ir suvalgė tą jo viščiuką. Atbunda čigonas ir pradeda apsakinti savo sapną: „Matai, ponuti, lig tiktai aš užmigau, nusileido pulkas angelų, paėmė mane ir nunešė į dangų. Čia Ponas Dievas sodina mane šaly savęs, klausinėja, kas girdėti, ar gerai klojas... O Motyna Švenčiausioji, kad prinešė visokių valgymų: ir antienos, ir žąsienos, ir... visokios! Tiktai gulbės pieno tenai nebuvo... Nu, o ką gi syeikas sapnayai?“—„O aš“, sako lietuvis, „mačiau, kad tau danguje labai gėra, tariau, kad tu ne mulkis, ištenai nebegriši, ėmiau ir... suvalgiau tavo viščiuką!“

17. Du melagiu.

Kitą kartą ėjo du melagiu, vienas—pirmiausias, antrasis—paskui. Kur pirmasis beviešėdamas pameluodavo, ten antrasis, po trijų dienų atėjęs, jo žodžius patvirtindavo ir dar iš savo pusės pridėdavo.

Pirmasis, toli nukeliavęs, taip apsakinėjo vienoje kaimoje:*) „Kas jūsų paukščių smulkumas! Mano krašte

*) Kaima=kaimas, kaimė, kiemas (Viln. gub.), soda (žem.), sodžius.

yra tokių didelių paukščių, jogei šešias valandas saulė esti užtemusi, jei pro ją nori pralėkti paukštis.“ Taip jisai pasakė pasistebėjęs į tos kaimos paukščius. Visi, išgirdę tokius melus, tik galvas kraipė ir stebėjosi. Taip sumelavęs iškeliavo jis kitur.—Po trijų dienų tenai-pat nuėjo *antrasis*. Šis tuoj patvirtino pirmojo žodžius ir dar pridėjo: „Teisybę sakant, pats aš nėsu regėjęs paukščio pro saulę lekiant, bet esu matęs jo iškritusią plunksną, kuri šimtą dešimtinių lauko užklojo, o jos stiebas buvo toks druktas, jogei jo tuštumoje žmo nės galėjo gyventi“.

Pirmasis, nuėjęs į tolimesnius gyventojus, kur vokė daržus (buvo rudens laikas), didžiai stebėjosi, kad tų žmonių tokie maži esą bastučiai. Klausiamas apie savo kraštą, taip atsakė: „Mūsų kaimoje užauga tokie dideli bastučiai, jogei iš vienos galvos šimtą aludinių kubilų moters prigraižo.“— Į tą-pat vietą ateina paskui *antrasis* melagius. Tuož žmonės ima klausinėti: „Kaip užderėjo ši-met daržovės jūsų krašte? Ar teisybė, kad ten bastučių tokios didelės galvos esančios...?“ Melagius sako: „Teisybę sakant, aš nemačiau tų moterų graižant. Mačiau tiktai vežant iš daržo kerą. Tai, brolyčiai, dvylika arklių vos galėjo vežimą iš vietos patraukti. Tai dar nebuvau matęs nė senatoriaus tokia daugybe arklių važiuojančio! Pats vežimas buvo toks aukštas, jog, norint ant viršaus užlipti, reikėjo koptos pasistatyti“.

Pirmasis tuo tarpu nuėjo toliaus. Jį paprašė vienoj vietoje į vestuves, kur, tarp kitų vaišių, buvo padėta ant stalo baisiai didelė varškė. Šeimininkas tuoj paklausė ateivio: „Sveteli, ar esi matęs kame tokią didelę varškę?“ Melagius jam atsakė: „Tai čia man didumas! Ar tai tokią buvo nusilieję mano tėvai per vieną pokylį, kad kryžių statė! Kad norėjo ją nulieti, reikėjo 12 arklių sutelkti, idant ją suminkytų, nes žmonės savo rankomis ir kojomis nebūtų valioję“. Po tų jo žodžių visos šeimininkės vienu balsu, pečius traukydamos, atsiliepė: „O, Jergutaliau! Nu, sakyk tiktai!“— *Antrasis*, pirmam-jam toliaus išėjus, klausiamas toje pačioj vietoje apie varškės didumą, atsakė: „Aš neregėjau, kad ją diirbo,

bet savo akimis mačiau, kad ją dalijo. Druktamjame gale rado kumelę, o tėvamjame *) kumelį išmukusį. Arkliai, mat, nevaliojo išbristi“.

Tolesniose kaimose *pirmasis* apsakinėjo apie savo tėvų trobesius. Jis sakė: „Kad mano tėvų baigė namus statyti, tai darbininkai eidami valgyti ir gulti, savo kirvius ir kitus pabūklus ant debesų padėdavo,—tokie aukšti buvo tie trobesiai!“—Išėjus pirmamjam, ten pat po trijų dienų apsistojo *antrasis*. Tuoju klausia jo: „Sakyk, žmogeli, ar esi kuomet matęs tokius didelius namus, kaip čia vienas pakeleivis kad aną dieną pasakojo...?“ Šisai ant to atsakė: „Aš nemačiau, kad tuos namus statė, bet regėjau pabaigtus ir ištikro pasistebėjau, jog vakarais užlėkusios ant stogo tupėti vištos žvaigždes nuo dangaus lesė, tik mėnesio neprigavo, nes šis ištolo pro šalį tekėjo.“

Ar ilgai juodu taip skaldė iš adatos vežimus ir ar dang tų vežimų dar priskaldė,—girdėti man neteko. Išgirdęs papasakosiu.

13. Dykaduonis sūnelis.

Ango tėvo dykaduonis, ingis sūnelis, kurio niekaip prie darbo privaryti negalėjo. Visaip žudęs su juo tėvas: ir varyte varė, ir barte barė, ir jaukinte jaukino, bet sūnelis, kaip buvo ulžis, taip ir pasiliko: nieko iš jo gera išversti tėvas negalėjo. Vis jam po galvą sukos—atrasias kažin-kokius pinigus, iš to prasilursias ir be prakaito galėsias valgyti duoną. Tėvas tais niekais nesi-džiaugė: žinojo, jog duona neuždirbta verkia valgoma, todėl vertęs ir varęs savo sūnų prie darbo nenustojo.

Vieną kartą, kad pagrižęs iš lauko atrado sūnų bestrypinėjant ir begaištant, apsimetė matęs būk degančius pinigus. „Eiva, sako, sūneli, skubėkiva, gale lauko, miške, atrasiva didžius pinigus: Dievas apreiškė man dabar, kur yra pinigų ir turtų. Būsi va viso-ko pertekusiu. Imk tūtai kirvį ir mentę!“ Sunus iš džiauksmo dvilin-

~~gais gietėiv~~
~~gietėiv~~ tėvas—~~miškas~~.

kas pašoko ir apsisuko taip veikiai, jog po valandėlės gale lauko stovėjo išplėtęs akis. Ten pristatė jį tėvas kirsti epušes: „Čia, sako, mačiau degant pinigų po tais medžiais tur būti jie“. Patsai tuo tarpu ėmė kasti kelmus. Sūnus taip pat šoko dirbti, nesigailėdamas sveikatos. Tuoju bematant padrožė vieną statinį pusrąstį ir su tėvo pagalba išrovė kelmą, bet pinigų nerado. Neilgai trukus pavertė ir kitą ir trečią, bet pinigų vis nebuvo. „Čia, sako, reikia mudviem jieškoti, čia pasirodė! Reik tiktai visa ta kalva mudviem nuskinti ir visi kelmai perveždėti. Pinigai tur būti!.. Juk jie neišbėgo...“ Sūnus atsidukėjo, pasiimstė išnaujo ir vėl ėmė darbuoties: nors prakaitas pylė iš kaktos ir visa jo nugara buvo šlapia, bet pinigų palikti nenorėjo.

Darbavos nuo pusryčio lig-pat pietų ir visą epušrotą grynų lauku padarė, tiek tiktai negerai, jog tų pinigų nerado.

Nuvargusiu atsisėdo abudu, ir šnekasi, ką veiks toliaus. Tėvas įkalbėjo sūnui, kad po pietų sugrįžtų ir visą tą lataką žambiu išartų ir ekėčiomis išskėtų, idant ardant žemę ir trupinant velėnas greičiaus išsiartų arba išsiektų pinigai. Bet ir tą padarius, pinigai neišsiarė.

Dabar nuliūdusį sūnų taip džiugino tėvas: „Mūsų darbas nebus be pelno, pinigai turės susivokti kada-norint, jei ne dabar, tad rudenį: kas yra Dievo žadėta, tas nepraeis!“

Tuo tarpu tėvas liepė plėšimą užsėti vasarajumi. Vasarojus apdygo taip gražiai, kaip pilte išpylė, ir pakilo, kaip dūmas, — miela malonu buvo veizdėti!

Rudenį, iškūlus, prižlakstė vežimus Dievo dovanos ir nuvažiavo abudu į turgų. Žydai jiems saujomis pinigų skaitė. „Ar matai, sūnaiti, — tarė tėvas, — kaip tat gražus daiktas paplušėti truputėlį? Miela malonu! pinigų, kaip vandens! Aš sakiau: „Kaziukai, eiva, kaskiva pinigų, jieškokiiva, būsiva turtingu.“ Šitai ir iškasėva jau, atradova ir esava turtingu, ir dar turtingesniu būsiva, jei kas metai taip plušėsiva ir dirbsiva“. Kaziukas nuleidęs akis, nyrindamas ir murmeldamas atsakė: „A-a, vis tat per apgaudinėjimus!.. Kad aš būčiau žinojęs iš-

pradžios, kad taip bus, nebūtumei manęs taip veikiai igavęs!“

Taip Kaziukas tuo kartu atsakė, bet ne taip toliaus elgėsi: nuo to laiko jis patapo geru darbininku ir jau niekados nebetingėjo.

19. Senelis ir senutė, gaidžiukas ir vištytė, pupa ir žirnis.

Buvo senelis ir senutė. Senelis turėjo gaidžiuką, senutė—vištytę. Vieną kartą gaidžiukas su vištele bekapstydamu šiukšlyną atrado—gaidžiukas žirni, vištytė pupą. Senelis padiegė pupą ir žirni pasuolėn. Pupa ir žirnis augo augo, užaugo ligi suolo. Senelis perkirto suolą, kad pupa ir žirnis galėtų augti. Žirnis su pupa vėl augo augo ir priaugo ligi stalo. Senis prakirto stalą. Paskui augo augo ligi lango, senelis prakirto langą. Paskui augo ligi lubų, senelis prakirto lubas. Augo augo ligi stogo, senis prakirto ir stogą. Paskui pupa su žirniu vėl augo ir priaugo ligi dangaus. Senutė su seneliu panorėjo įlipti dangun. Senelis lipo pupa, senutė žirniu. Lipo lipo ilgai ir antgalo įlipo dangun ir prašo Dievo, kad leistų juodu naktigulto. Dievas atsakė: „Gerai, lipkita ant mano krosnies, tik nelieskita mano pyragų.“—„Gerai, neliesma,“—atsakė senelis su senute ir užlipo ant krosnies. Naktį senė nubudo ir sako seniui: „Mañ taip kvepia Dievo pyragai! kad gavus nors paragauti!“—„Neliesk!“—sako senis: „Dievas užpyks.“ Senė nelietė. Palaukėjusi vėl nubudo ir sako seneliui: „Nebegaliu tverti, turiu Dievo pyragų paragauti!“ Kaip tik ji paragavo, duonkubilis tuoj subyrėjo ir yisa tešla ant krosnies ištekėjo. Senis su sene pradėjo dėti duonkubilio šulius, semti riešukučiomis tešlą, bet nieko negalėjo padaryti.

Atėjo rytas. Kaip tik gaidžiukas sugiedojo, duonkubilis pats savaimi susitaisė ir tešla suėjo pati duonkubilin. Dievas atėjęs paklausė: „Ar nelietėt mano pyragų?“—„Ne!“—atsakė sėniai. Dievas papyko ir išvarė juodu iš dangaus.

Antrą dieną sėniai vėl įlipo dangun ir prašo Dievo: „Dieve, Dieve, priimki naktigulto!“—„Eikita mano sodan,

tiktai nelieskita mano obuolių!“ Senis ir senė prisižadėjo nieko neliesią ir nuėjo sodan. Senutei nubudus vėl parūpo paragauti, ar gardus Dievo obuoliai, ir norint senis jai sakė, kad obuolių neliestų, bet ji nebegalėjo iškęsti ir nuraškė vieną obuolį. Kaip tik ji nuraškė tą vieną obuolį, tuoj visi obuoliai nuo medžių nukrito. Seneliai apsigando, nebežino ko daryti. Senisrovė senutei plaukus nuo galvos ir rišo obuolius prie medžių, bet nieko negalėjo padaryti. Kaip tik gaidelis sugiedojo, tuoj visi obuoliai prie medžių priaugo. Ant rytojaus Dievas atėjo ir paklausė: „Ar nelietėt mano obuolių?“—„Ne, nelietėm!“—atsakė senelis. Dievas užpyko dar labiau ir išvarė senius iš dangaus.

Trečią naktį senelis su senute įlipo vėl dangun ir prašo Dievo, kad priimtų naktigulto. Dievas atsakė: „Eikit mano ratinėn, tik nelieskit mano ratų“. Senelis ir senutė žadėjo nieko neliesti ir nuėjo ratinėn nakvotų. Naktį nubudo senutė ir sako: „Oi, kaip noriu pasivažinėti Dievo ratais!“—„Neliesk!“—sako senelis: „bus bėda“. Bet senutė nepaklausė, įsėdo Dievo rateliuosna ir nuvažiavo. Rateliai subyrėjo. Seniai dėlėjo lenteles, dėlėjo, kaustė kaustė, bet nieko negalėjo sudėti, sukaustyti. Atėjo rytas, gaidelis vėl sugiedojo, ir rateliai vėl patįs susidarė, vėl tokie, kaip ir pirma buvo. Ir vėl atėjo Dievas, atėjęs paklausė: „Ar nelietėt ratelių?“ Seneliai vėl sumelavo: „Nieko nelietėm“,—sako. Ir išstūmė juodu Dievas iš dangaus: pupa su žirniu belipant nulužo, seneliai nudardėjo ir susikulė. Dabar, sako, ir vėl abudu lesinančiu gaidžiuką su vištyte...

20. Devyngalvis.

Gyveno devyni broliai ir dešimta sesuo. Turėjo jie devynius žirgus ir dešimtą kumelę. Išleido broliai tą savo seserį į tolimą šalį. Toks tolimas dar nieko būtų, bet anyta ragana buvo. Liūdna jai nutekėjus. Prašos ji, kad leistų ją pas brolius apsilankyti, bet ragana nė klausyti apie tai nenori. Išbuvo ji ten devynerius metus. Dešimtus metus leidžia ją namo apsilankyti. Bet anyta

paėmė, įvyniojo žaltį į kamuolį ir idėjo į vežimo galą. Važiuoja marti, važiuoja, ir privažiavo mišką. Kaip tik privažiavo mišką, tuojau strakt iššoko iš vežimo ir įlipo į obelį. Išsivyniojo Devyngalvis žaltys iš kamuolio ir pradėjo tą obelėlę graužti. Atbėga kiškis: „Duok, pagraužėsiu“. Kaip tik kiškis pagraužėjo, rados du sykiu drūtesnė. Paskui atbėgo lapė, vilkas, lokys, vienu žodžiu — visi miško žvėris, ir visi graužėjo, o po kiekvieno pagraužėjimo obelėlė ėjo vis drūtyn. Antgalo atleikia gegutė. Ir pradėjo marti prašyti, kad lėktų ta gegutė pas brolius, kad praneštų jiems apie jos bėdą, vargus. Nulėkė gegutė, nutūpė ant klėties ir užkukavo:

„Jūs, mieli broliai, kukū!

Jūs nieko nežinot, kukū!

Jūsų sesutė, kukū!

Obelėlėj sėdi, kukū!

Davyngalvis, kukū!

Obelėlę graužia, kukū!

Lakinkit kurtus, kukū!

Balnokit žirgus, kukū!

Aš pirma lėksiu, kukū!

Kelelį vesiu, kukū!“

Išgirdo broliai, ką gegutė kukavo. Tuoju išsigalando kardus, nusišveitė šaudykles, užsėdo ant žirgų ir išjojo sesutės gelbėti. Pajuto Devyngalvis ką atjojant, ir klausia:

„Alen, sese, Alenėle!

Kas čia trinka, kas čia bilda?“

Marti atsakė:

„Šilelis trinka, trakelis bilda,

Mano brolučiai lauku atjoja.“

Tuo tarpu pribuvo broliai ir susiėmė su Devyngalviu. Ilgai imstės... Antgalo paveikė Devyngalvį: nukapojo jam galvas ir parsivežė savo seserį namo.

21. Aklas tėvas ir vaikai.

Nusibodo vaikams aklą seną tėvą bekaršinant, ir išvežė jį į lauką ir pametė. Užėjo naktis, pradėjo lyti,

tėvas gi gulėjo ant žemės. Ir girdi jis šneka. Vienas sako: „Kad akli šią naktį nusipraustų tuo vandeniu, tuoj praregėtų.“ Antras sako: „Kad kas pasikiapštytų sau ausį, tuojau jam pribyrėtų aukso, kiek jis tik nori“. Trečias sako: „Kad kas sulietų koja į žemę, tuojau atsirastų dėl jo puikiausio drabužiai“. Nusiprausė senis prilytu vandeniu ir tuojau atako; pasikrapštė ausį, ir pribyrėjo jam krūva pinigų; sutrepeno kojomis, ir atsirado drabužiai.

Parėjo jis į savo kaimą, apsigyveno pas kaimyną ir gyvena, kai koks ponas. Išgirdo apie tai jo vaikai ir ėmė pavydėti. „Važiukim, sako, ir mės į tą vietą, ir mės tokie turtingi paliksime!“—„Važiukim!“ Ir nuvažiavo. Girdi jie kalbant: „Turbūt, kas-nors mūsų kalbą girdėjo: jieškokim, ar neatrasime ko-nors. Ir atrado tuos vaikus deivės. Išlupinėjo jiems visiems akis, ir tiek.

22 Nykščiukas.

Vieni tėvai ilgai gyveno. Begyvendami visiškai pasenėjo, bet vaikų susilaukti negalėjo ir todėl buvo labai nuliudę. Viena kartą atėjo į juos senutė. Tie žmonės klausia jos: „Ar nežinai,—kas daryti, kad vaikų atsirastų? Labai norėtumėm nors vieno vaikelio susilaukti“. Senutė atsako: „Nusipiauk nuo kairės rankos nykštį, užmesk užuokrosnin ir turėsi vaiką“. Moteriškė paklausė: nupiovė pirštą, užmetė užuokrosnin, ir jai ranka tuojau užgijo.

Vieną kartą vyras akėjo lauką, o jo pati namie blynus kepė. Pati buvo besitaisanti vyrui blynus nešti ir išgirdo balsą: „Labas rytas, motute!“ Močia nustebo, nesupranta, kas čia galėtų būti; apsigrėžė ir pamatė mažutį vaikiuką, ne didesnę už pirštą—„Nebijok, aš tavo sūnus, Nykščiukas!.. Ką čia, motut, dirbi?“ Motyna atsakė: „Kepu blynus, nešiu tėvui valgyti“. Nykščiukas ėmė prašyti motynos, kad leistų jį vieną nunešti tėvui valgyti. Motyna ilgai nenorėjo jam duoti, nes netikėjo, kad jis, toks mažas būdamas, galės panešti tokį didelį bliu-

da. Bet ilgai prašoma, galų-gale sutiko: „Nešk, kad taip nori“,—sako.

Nykščiuukas pasikinkė bliūdan ir veža tiesiu keliu blynus. Privežęs prie išarto lauko ir nebegalėdamas per arimą pavežti, užsidėjo bliūdą ant galvos ir nešė nešė. Tėvas, pamatęs ištolo, tarė, kad pats bliūdas eina. Nykščiuukas prinešė, ir sako: „Labas rytas, tėveli! Aš tavo sūnus, Nykščiuukas“. Tėvas labai apsidžiaugė: sūnaus jis, kaip gervė giedros, laukė. Nykščiuukas prašo, kad tėvas atsisėstų ir valgytų, o tuo tarpu jisai paarėsiąs. Tėvas sako: „Kur tu arsi, toks mažas būdamas!“ Bet Nykščiuukas neatleidžia, prašo savo tėvo pasilsėti: jis pats arsiąs, ir gana. Tėvas ir leido. Taip jis įlipo jaučio ausin, ir rėkia: „Šiu, balni! šiu, margi!“—ir jaučiai jo klausė.

Pro lauką važiavo ponas. Tas negal suprasti, kaip tai jaučiai patįs aria. Priėjo prie artojaus,—prie tėvo, kurs tuo tarpu blynus valgė,—ir klausia: „Kas čia aria?“ Artojas atsakė: „Mano sūnus aria“. Ponas sako: „Kur jis yr, tas tavo sūnus?“ Artojas pašaukė Nykščiuuką. Tas išlindo iš jaučio ausies, užlipo ponui ant skrybėlės, ir sako: „Kaip gražu tame margame pasaulyje!“ Ponui labai patiko Nykščiuukas, ir prašo artojaus, kad jam parduotų savo sūnų. Tėvas nenori už jokių pinigų jam duoti. Sūnus užlipo savo tėvui ant apikaklės, ir sako ausin: „Tėveli, parduok mane! Tas ponas duos tau pilną skrybėlę pinigų, aš ir vėl įtave sugrišiu.“ Taip tėvas ir pardavė Nykščiuuką ir pagrižo namo pilna skrybėlė pinigų nešinas. Ponas įsidėjo Nykščiuuką ratuosna ir pagrižo namo. Visi pono namiškiai į jį stebėjos, nes tokio žmogučio niekadų nebuvo matę.

Vieną kart Nykščiuukas išbėgo iš pono namų ir pasislėpė tarp šiaudų, dienadaržy. Karvė ėdė šiaudus ir prarijo draug Nykščiuuką. Atėjo merginos karvių milžtų, ir Nykščiuukas karvės pilve pradėjo iš visos gerklės rėkti: „Piaukit šitą karvę, nes šiaip ji pati padvės!“ Merginos apsigando, parėjo namo ir pasisakė ponui ką girdėjusios. Ponas pats atėjo pažiūrėtų, kas yra tai karvei, ir vėl girdi balsą: „Piaukit šitą karvę, šiaip ji pati pa-

dvės.“ Ir papiaudino ponas tą karvę. Jos žarnas išmetė laukan. Tuo tarpu vilkas, bebėgdamas pro šalį, pamatė išmestas žarnas,—jose tebebuvo Nykščiukas,—ir prarijo tas žarnas.

Nykščiukas, vilko pilve būdamas, pradėjo jam apsa-kinėti, kad eitų ten ir ten, kur yra kamara, toj kamoroje esą daug pieno, sūrių, sviesto,—o toji kamara buvo Nykščiuko tėvų. Išgirdęs taip kalbant savo pilve, vilkas nustebo. Jis nuėjo ton vieton, kur jam sakė Nykščiukas. Kaip tik įėjo kamaron, Nykščiukas tuoj pradėjo šaukti: „Tėveli, motute! vilkas kamaroje!“ Tėvai subėgo pažiūrėtų, kas ten dedas. Pamatė vilką ir užmušė. Paskui Nykščiukas sako: „Aš, jūsų sūnelis, esu vilko viduriuose. Išvaduokit mane!“ Tėvai išėmė iš vilko vidurių Nykščiuką ir gyveno paskui draugėj—ilgai ir laimingai.

23. Trys broliai

(„Negirdėta neregėta pasaka“).

Buvo du broliu gudriu, trečias kvailas. Ir einančiu gudriuoju vienu keliu, o kvailys vienas pats kitu keliu. Paėję koki galą. Kvailys ir ėmęs juodu šaukti: „E-e, broliai! Eikit šen, žiūrėkit, ką aš čia radau!“ Tuodu broliu ir šnekančiuosi: „Eiva pasižiūrėt, gal, tas kvailys ir gerą daiktą ką rado“. Atėjusiu pas jį: „Tai kame, ką tu čia tokį radai?“ Tas rodąs akėčvirbalį radęs, sakąs: „Ar matote, brolaičiai, koks čia geras jiešmas briedžiui kepti!“ Tuodu nusispiovusiu ir sakančiu: „Matai, kad jau kvailys—kvailys, nė briedžio, nė nieko, o jis džiaugias akėčvirbaliu, kad geras jiešmas jam busias briedžiui kepti!“—ir nuėjusiu sau. Tas vėl paėjęs toliau ir ėmęs šaukti-rėkti: „Broliai, broliai! eikškit, ką aš čia dabar radau!“ Tuodu tariančiuosi eiti, tariančiuosi neiti, bet vėl susišnekusiu: „Ar eiva ar ką—pasižiūrėti, gal, tas kvailys ir ką gera rado“. Gi prienančiu—prie sauso gluosnio atsistojęs ir bešūkaujas. Tuodu priėjusiu klausiančiu: „Tai ko tu čia šukauji? ką tu čia dabar radai?“—„Žiūrėkite, brolaičiai, koks čion sausas medis briedžiui

kepti!“—„Et, tiktai su pusgalviu susidėk, be reikalo mudu jo paklausėva, ir gana: nė briedžio, ne nieko, o jis šaukia ir šaukia... eiva mudu sau!“ Ir vėl tuodu nuėjusiu savo keliu, o tas savo. Ir vėl visi paėjėję. Daugiau kvailys ir vėl šaukiąs: „E-e-e! broliai, broliai! eikite šenai! eikite, žiūrėkite, ką aš čia radau! E e!“ Tuodu broliu nebenorinčiu klausyti, bet šis šaukiąs ir šaukiąs. „Kad jau jis vis taip šaukia ir šaukia, ar eikiva pasižiūrėti ar ką, gal, ir rado ką gera? Ateinančiu, klausiančiu: „Tai ką dabar radai?“ Sis sakąs: „Gi žiūrėkite—briedis!“ Tuoj tą briedį visi nuspaudę, atsinešę tuos medžius—tą sausąjį gluosnį, tą jiešmą—akėčvirbalį. Nu, netur nė vienas ugnies. Matą nelabai toli už kūlynų—smilksta, kūrenas ugnelė. Tuoj vienas iš gudriųjų nuėjęs radęs—toks biau-rus senis bekūrenąs. Tas prašąs: „Seneli, duok mañ tos ugnelės, paskolink“. Senis sakąs: „Pasakyk mañ negirdėtą neregėtą pasaką, tai aš tau duosiu ugnies, o jei nepasakysi, tai rėži rėšiu iš nugaros“. Tas šiaip sakąs, taip sakąs, mikt, mikt, ir nieko nēr Senis tuoj jam rėži iš nugaros ir išrėžęs. Tas nuėjęs sau. Einąs antras iš tų gudriųjų, ir vėl taip-pat. Senis sakąs: „Pasakyk mañ negirdėtą neregėtą pasaką, tai aš tau duosiu ugnies, o jei nepasakysi, tuoj rėži rėšiu iš nugaros, ir gana“. Tas vėl šį-tą sakinėjęs, sakinėjęs, nieko nēr, ir gana, ir tam senis rėži išlupęs iš nugaros ir—„eik sau!“ Nu dabar nuėjęs kvailys prašyti ugnies. Senis taip-pat atsakęs: „Pasakyk man negirdėtą neregėtą pasaką, tai duosiu ugnies; jei nepasakysi, tuoj rėži rėšiu iš nugaros“. Bet šis tuoj jam taip atsakęs: „Aš pasakysiu, tiktai tu man nepasakyk „*meluoji*“, o kad tu man pasakysi „*meluoji*“, tai aš tau du rėžiu rėšiu iš nugaros“. Senis ir prisižadėjęs nepasakysiąs. Nu tai šis ir ėmęs sakyti: „Gi aš einu, einu per mišką, ir pamačiau drevę; prilipęs žiūriu, kas toj drevėj, žiūriu—genuičiai. Aš tuoj į tą drevę įlindau, visus genuičius išmušinėjau, nusipešiau, išsiskrodžiau, ugnelę susikūręs nusisvilinau, išsikepiau ir suėdžiau. Daugiau lendu iš tos drevės laukan, gi nebegaliu Parėjau namó, atsinešiau kirvelį, prasikirtau drevės didesnę skylę ir išlindau laukan. Daugiau vėl einu, einu

per tą mišką. Klausaus, girdžiu: trata, braška, atšvilpia, atūžia ant manęs tiesiai, žiūriu-žiūriu—devynios stirnos viena koja bešokančios. Aš per tą koją pokšt! ta kojėlė triokšt ir nulūžo. Aš tas galveles nusukinėjau, kailelius nusimausčiau ir einu. Daugiau vėl einu, einu toliau per tą mišką, girdžiu—spengia, bimbia, kaukia, čypia, švilpia. Žiūriu-žiūriu—devyni vilkai vieną bitę bepiauną. Aš tuos vilkus nugainiojau, tą bitelę susigavau ir nešuos. Daugiau ta man bitelė prinešė pilnas visas stirninas medaus. Daugiau einu, einu ir priėjau tokią upę. Kaiėjau per lieptą, ir ilūžau. Mañ septynios stirninos medaus į vandenį įkrito ir pasileido. Ką aš darysiu! Mañ to saldaus vandenėlio gailu palikti, o neturiu kuo gerti. Gi pagalvojau pagalvojęs ir nusivožiau kaukolėlį nuo savo galvos. Nu aš tą saldų vandenėlį gerti, nu gerti! Gėriau, gėriau, kol tik saldus buvo, visą išgėriau. Daugiau ir einu. Ir emė visi žmonės iš manęs juokties. Aš dar žvalgaus, ko jie čia iš manęs juokias. „Gi, sako, žiūrėk, žmogau—tau ant galvos kaukolio nebėra!“ Aš kapt sau į galvą! ir išmego visi mano pirštai į smagenis. Nusispiovęs grįštu atgal. Pasiėmiau savo kaukolėlį, užsidėjau ant galvos, ir einu. Nu tai dar mañ buvo tris stirninos pilnos medaus, o septyniose tiktai vieni koriai. Aš iš tų korių nusilipiau kumeliukę, ir joju. Prijojau prie girtuvės, neturiu kuo priišti. Gluosnio šaką nusilaužiau, prismeigiau, ir stovi. Aš įėjau į girtuvę—žydai per šabą visi pražuvę, tuščia. Einu prie savo kumelaitės. Gi žiūriu-žiūriu—tas gluosnis, kur aš ją prismeigiau, išaugęs ligi paties dangaus. Nu aš tuo gluosniu lipti, nu lipti! ir įlipau į dangų. Tuo aš tas savo, tris stirninas, kur mañ atliko vandeny neišsiskalavusios nunešęs Ponui Dievui ir atidaviau. Mañ Ponas Dievas dovanojo septynias karves. Nu aš tas septynias karves varaus prie tos skylės, kur įlipau į dangų. Gi žiūriu-žiūriu, mano kumelaitė su tuo visu gluosniu paėjus į šalį. Nu galvoju, galvoju, ką dabar aš darysiu. Nusivariau tas karves pas šventąjį Petrą. Su juo apmainiau ant penkių maišų pelų. Nu aš iš tų pelų vyti virvę, nu vyti! ir nusivijau. Įsikaliau mieta, prisirišau tą virvę ir

leidžiuos žemyn. Leidžiaus, leidžiaus ir pritrūkau. Aš ir kybau ore. Atjojo arklininkai, susikūrė po manimi ugnį. Kai sprogo ugnies sprogulė į mane, ir išdegė mañ užpakaly drevę. Daugiau atlėkė bitis ir susimetė mañ į tą drevę, ir prinešė medaus. Aš viena ranka į tą virvę tūriuos, o antra ranka tą medų kabinu. Kabinau, kabinau matai,—ir labai sunkus palikau, ir nutrūko mañ ta virvė. Ir nukritau į... pragarą“. Senis klausias: „Tai ką gi tu matei tam pragare?“ Šis: „Gi žiūriu-žiūriu—mano tėvas tavo tėvu *oran* bejojas!“ Senis—„*meluoj!* taip negal būti!“ Tuoį kvailys jam du rėžiu iš nugaros išrėžęs, atsinešęs ugnies, ir briedį išsikepę visi pavalgę.

24. Trijs broliai

(*Vestuvės ir laidotuvės*).

Buvo trijs broliai: du išmintingu, trečias kvailas. Vieną kart broliai taisė vestuves—vedino vyresnįjį brolių. Namie nebuvo sviesto. Išmintingieji broliai siunčia kvailį miestan sviesto parvežtų. Kvailys nuvažiavo miestan, nupirko sviesto ir veža namó. Begriždamas pastebėjo, kad ledas treška. Paėmė sviestą ir ištepė vežimo ratus, o namó pagrižo dykom rankom. Broliai, pamatę, kad sviesto nėra, sako: „Kodėl sviesto nepirkai?“—„Nupirkau“,—atsakė kvailys. Broliai vėl klausia: „O kur yr tas sviestas?“—„Ledas treškėjo ir ištepiau pirktuoju sviestu, kad netreškėtų.“ Dabar broliai turėjo patis važiuoti sviesto, o kvailį paliko namie ir pasakė, kad papiautų avelę ir išvirtų papiovęs su bastučiais. Kvailys žadėjo visa padaryti, tiktai sako: „Nežinau, kuri avelė papiauti.“ Broliai jam sako: „Piauk, kurią nori,“ bet kvailys neatleizdamas klausia jų, kuri gi reikėtų piauti. Antgalo broliai pasakė jam, kad piautų, kuri į jį pirma pasižiūrės.—Broliai išvažiavo sviesto, o kvailys nuėjo avelių piautų. Kaip jis atadarė duris, visos avelės išsigandusios pasižiūrėjo skersoms į jį. Kvailys mato, kad visos avelės į jį žiūri, ėmė ir išpiovė visas avelės. Išpiovęs sukapojo mėsą į dalis ir nunešęs daržan išdėliojo

po dalyką ant kiekvienos bastučių galvelės. Sodžiaus šunes, pajutę mėsą, subėgo daržan ir visą mėsą išnešiojo. Kvailys norėjo sugauti šunis, bet tie paspėjo išbėgti, tik vieną šunį vos sugavo. Sugavęs nuvedė kamaron. Kamaroje būta bosų alaus. Kvailys atkišo vieno boso kamštį, ikišo šunes uodegą ir vėl užkišo. Išeidamas kamara paliko atavirą. Šuo traukės, traukės, galop išstruko ir išbėgo. Alaus iš boso visa kamara pribėgo. Kvailys, įėjęs kamaron ir pamatęs, kad visas alus išbėgęs, pamanė, kad čia gera būtų paplaukyti. Paėmė geldą ir įsisėdęs pradėjo plaukyti po kamara. Broliai pagrižo iš miesto, pamatė kvailį besėdintį geldoje, klausia: „Ką tu čia darai?“—„Plaukau,“—atsako kvailys. „O kur aviena?“—klausia broliai. Kvailys visa jiems apsakė. Broliai išbarė jį, bet ką bedarys! Turėjo vėl važiuoti miestan mėsos pirkty.

Sugrižę iš miesto priruošę vestuvėms pietus ir išsiuntę kvailį svečių kviestų. Kvailys išėjo ant gatvės ir ėmė šaukti: „Prašom, svečiai be viešnių! prašom, svečiai be viešnių!“ Susirinko svečiai. Broliai klausia, kodėl tik vieni vyrai atėjo. Svečiai sako, kad kvailys juos kvietęs ateiti be pačių. Broliai vėl išsiuntė kvailį, kad sukviestų ir viešnius. Kvailys vėl išėjo ant kelio ir šaukia: „Prašom, viešnios be vaikų!“ Ir viešnios suėjo vestuvėsnai. Bet mažumą paviešėjusios ėmė ruošties namó. Broliai prašo, kad ilgiau pabūtų, bet viešnios sako: „Kaip mės būsma, kad mūsų maži vaikai namie vieni paliko!“ Broliai sako: „Kodėl neatsinešėt vaikų su savim?“ Viešnios atsako: „Kaip mės eisma su vaikais, kad kvailys mus kvietė be vaikų!“ Broliai išsiuntė kvailį, kad vaikus atvestų. Viešnios sako: „Mūsų vaikai neprausti,“ ir prašo kvailio, kad vaikus nupraustų ir baltais marškinėliais apvilkty. Kvailys nuėjo ir užkaitė didelį katilą vandens vaikams nuprausti. Paskui atsivedė prie katilo vaikus, atnešė visiems vaikams po marškinėlius, nukėlė katilą su verdančiu vandeniu ir sukišo visus vaikus. Vaikai rėkia, kad labai karšta, bet kvailys maldo, sako: „Cit, busta baltesni!“ Vaikai rėkė, rėkė ir galą gavo. Kvailys išėmė jų kūnelius iš vandens, apvilkó visus marškinėliais ir

nuncšė motynoms. Visi išsigando pamatę, kad vaikai nebegyvi. . .

Ir vestuvės pavirto laidotuvėmis. Kvailio po to niekur nebesiuntinėjo.

25. Tris broliai

(Kvailys ir laumės-raganos).

Gyveno tris broliai: du išmintingu, trečias kvailas. Tėvas mirdamas paliko vienam sūnui šunį, kitam katę, o mažamjam, kvailiui—kūlę. Vyresnieji broliai pardavė šunį ir katę ir daug gavo pinigų. Mažasai kūlės nepardavė ir vis sakė: „Man praverėtės.“ Ir po kiek laiko visi trys broliai išėjo iš namų.

Eina, eina, ir pamatė trobelę. Aplink trobelę buvo daržas ropių prisodintas. Išmintingieji broliai siunčia kvilajį ropių. Kvailasai išsoko daržan, rauna ropes ir meta krūvon, rauna ir meta. Broliai apsigandę rėkia ant jo: „Eikš graičiau, dar tu čia bėdą užtrauksi ant mūsų!“ Tas atsakė: „Aš tas raunu, kur raudonos, aš tas raunu, kur raudonos!“—ir vėl rauna ir meta.

Tuo tarpu iš trobelės išsoko laumė-ragana, sugavo visus brolius ir uždarė pakrosnin. Ji buvo tik vyresnioji duktė senės laumės-raganos. Kitie-dvi dukterį su močia buvo išskridusios vakaruotų.

Palaukėjus truputį, pakilo audra, vėjas. . . Parskrido parūžė senė laumė-ragana. „Žiūrėk, mama!“—suriko duktė:—„Sugavau tris meitėlius, bus mėsos!...“—„O kur gi tie meitėliai?“—paklausė ragana.—„Uždariau pakrosnin!“ Laumė-ragana liepė dukteriai iškepti vieną „meitėlį“ ir vėl išskrido.

Vyresnioji laumyčia atadarė pakrosnį ir meiliu, laibu balseliu paklausė: „Ar esat ben vienas, broliukai?“ Kvailys atsakė: „Esam!“ Broliai apsigandę liepia kvailiui tylėti, o tas neklauso ir dar kartą suriko: „Esam, esam!“ Laumė: „Išliskit ben vienas, broliukai!“—„Lisk tu, kvaily!“—sako broliai ir išstūmė kvilajį. Laumyčia nuprausė kvilį tynėję *), išodino gražian vežimėlin ant prie-

*) tynó=Wanne; vana.

žados, ir sako: „Atsigulk, broliuk! aš tave pavažinėsiu.“ Kvailys, nors kvailas, tečiaus suprato, kad laumyčia nori jį pastumti su vežimėliu po krosnim ir iškepti. Jisai gulas tai skersai vežimėlio, tai kraiiai, ir vis sako: „Kad aš, panyte, nemoku! . . . kad aš, panyte, nemoku!“ Tada pati atsigulė vežimėlin ir sako: „Žiūrėk šitaip, šitaip!“ Tuo tarpu kvailys ėmė ir pastumė ją po krosnim, o pats parėjo ir palindo pakrosnin.

Auštant parskrido laumė-ragana su abiem dukterim, atsidarė krosnį, išsitraukė laumyčią,—jos nepažino,—suėdė ir išskrido pasaulin žmonių gaudytų. Išskrizdama paliko vidutinę dukterį ir liepė jai iškepti kitą brolių. Šitai taip-pat atsitiko: močia parskrido ir suėdė ją. Ėzdama ją, senė ragana tarė, kad abi dukteriai išskrido kur pasaulin vakaruotų arba žmonių gaudytų.

Trečią dieną priėjo eilia jaunajai dukteriai šeimininkauti. Laumė liepė jai iškepti trečiąjį brolių ir išskrido. „Išliskit ben vienas, broliukai!“—prakalbėjo ji laibu balseliu. Ir vėl broliai išstūmė kvailį. Kvailys gulės skersai vežimėlio ir vis sakė: „Kad aš, panyte, kitaip nemoku!“ Laumyčia norėjo parodyti kvailiui, kaip reikia atsigulti vežimėlin, ir pati atsigulė. Kvailys pastumė vežimėlių krosnin, o pats parėjo ir palindo pakrosnin.

Parskrido laumė-ragana ir suėdė savo paskutinę dukterį. Baigiant valgyti kažin-kas sublizgėjo. Laumė pažino jaunės dukters žiedelį ir pradėjo raudoti: „Tai aš visas savo dukteris suėdžiau! . . . Aš jiems parodysiu! išnaikysiu visus juos, kad jų nei veislės nebeliktų!“ Ji atadarė pakrosnį ir tarė laibu balseliu: „Ar esat čia ben vienas, broliukai?“ Kvailys atsiliepė: „Esam, esam! ką veiksime nebuve!“—„Išliskit ben vienas, broliukai!“—„Agi išsitrauk, kad nori!“—atsiliepė kvailys. Laumė ir lenda, kiša galvą pakrosnin. Kvailys, kad davė jai kule per galvą, ir užmušė.

Dabar broliai išlindo iš pakrosnio ir keliauja toliau. Kvailys pasiėmė negyva laumę ir gražią, su varpeliais, priešdenktę. BroLIAI liepė jam palikti, sako, kad galys būti jiems už tatau atsakymas, bet kvailys nei klausyti nenori.

Broliai eina, eina. Užėjo naktis. Jie įlipo miške medin, kad pernaktotų. Naktį atvažiavo galvažudžiai puikiais arkliais, gražiomis kariatomis, apsitaisę brangiais rūbiais. Ir sustojo po tuo medžiu, kur sėdėjo išlipę broliai, ir susikūrė sau ugnį. Virėjas prikaitė katilėlį ir verda tyrę *). Kvailys suskambino priešdenkte. Broliai liepė jam nutilti, bet jis dar labiau ėmė skambinti, ir numetė laumę. Galvažudžiai išsigandę pradėjo bėgti. Virėjas pagailėjo tyrės ir sugrižo atgal. Prie tyrės pamatė kvailį. Šis sako: „Ar gardi tavo tyrė?“—„Dar neragavau,“—atsakė virėjas. „Tai išsižiok, duosiu paragauti!“ Virėjas išsižiojo, kvailys ir nupiovė jam liežuvį. Virėjas balbatuodamas kai pasileis bėgti! Galvažudžiai dar labiau apsigando ir pradėjo dar graičiau bėgti. Tada kvailys iššaukė kitus brolius iš medžio. Jie suėmė visus arklius, kariatas, pinigus, kuriuos buvo palikę galvažudžiai, paryžėjo namo ir laimingai gyveno.

26. „Du riešu du kubilu.“

Tris sesers velėjo žlukta prie ežero. Vyresnioji sako: „Kad mane karalius paimtų, tai aš visą dvarą drobe išklочiau“. Kita sako: „Kad mane karalius imtų, aš visą dvarą gelumbe išmuščiau“. O trečioji, pati jaunė, sako: „Kad mane karalius imtų, aš pagimdychiau toki sūnų: saulė kaktoj, mėnuo pakaušy, apie ausis žvaigždytės“.

Tuo metu medžiojo tenai karalius ir užgirdo, kaip jos kalbasi. Taip jis ėmė ir vedė jaunę seserį.

Gyveno jie, gyveno. Taip vieną kart išvažiavo karalius karan, ir davė Dievas karalienei sūnų—kaktoje saulė, pakaušy mėnuo, apie ausis žvaigždytės. Nu taip rašo karalienė į karalių raštą, kad Dievas davė toki sūnų, ir siunčia pasiuntinį. Pasiuntinys apsinakvojo pas karalienės seserį. Toji perdirbo raštą, parašė, kad gimęs

*) tyrė=košė.

nei šioks nei toks — pusė šunes, pusė žmogaus. Karalius atrašė tą vaiką idėti stiklinin boselin ir paleisti ant jūros, o karalienę pririšti prie girnų, kad maltų. Taip paleido tą vaiką ant jūros, o karalienę pririšo prie girnų.

Plaukė jisai, plaukė. Antgalo pamatė ji pavargėlė, pasiėmė ir auklėja.

Tas vaikelis jau pasiaugėjo. Karalius jau sugrįžo namó. Karalienė pririšta prie girnų ir mala; sūnaus nebėr. Taip karalius mato, kad nebus kam palikti karalijos. Ir pastatė jis du bosu riešučių ir du dyku. Sako: „Kas suskaitys tuos riešučius, tam ataduosiu pusę karalijos.“ Suvažiavo daug ponų ir nei vienas neapsiima suskaityti. Taip ateina vaikelis ir sako: „Aš suskaitysiu“. — „Ką gi, — sako karalius, — ponai neapsiima suskaityti o tu, mažas vaikas, suskaitysi?“ Nu taip jisai apsistojo prie bosų ir pradėjo skaityti, sako: „Buvo tris sesers, *du riešų**) *du kubilų* (ir sakydamas tuos žodžius meta po du riešučiu iš pilnųjų bosų dykuosiuosna), ir jos vėlėjo žlukta, *du riešų du kubilų*, ir kalbėjo tarp savęs, *du riešų du kubilų*, vyresnioji sakė, *du riešų du kubilų*: kad mane karalius paimtų, *du riešų du kubilų*, tai aš visą dvarą, *du riešų du kubilų*, drobe iškločiau, *du riešų du kubilų*; kita sako, *du riešų du kubilų*: kad mane karalius paimtų, *du riešų du kubilų*, tai aš visą dvarą, *du riešų du kubilų*, gelumbe išmuščiau, *du riešų du kubilų*, o trečia sako, *du riešų du kubilų*: kad mane karalius paimtų, *du riešų du kubilų*, tai aš gimdyčiau tokį sūnų, *du riešų du kubilų*, — saulė kaktoj, mėnuo pakaušy, apie ausis žvaigždės, *du riešų du kubilų*. Ir medžiojo tenai karalius, *du riešų du kubilų*, ir jis užgirdo, *du riešų du kubilų*, kaip jos kalbasi, *du riešų du kubilų*. Ir paėmė jisai, *du riešų du kubilų*, tą jaunę seserį, *du riešų du kubilų*, ir vedė ją, *du riešų du kubilų*. Ir išvažiavo karalius karan, *du riešų du kubilų*, ir davė Dievas, *du riešų du kubilų*, karalienei sūnų, *du r. du k.*, — saulė kaktoj, *du r. du k.*, mėnuo pakaušy, *du r. du k.*, apie ausis žvaigždės, *du r. du k.*, — ir rašė karalienė raštą, *du r. du k.*, į karalių, *du r. du k.*, kad turi tokį sūnų, *du r. du k.* Nakvojo

*) „arba „*du riešučių*.“

tarnas, *du riešu du kubilu*, pas jos seserį, *du riešu du kubilu*, ir perdirbo sesuo raštą, *du riešu du kubilu*, parašė, *du r. du k.*, kad pusė šūnės, *du r. du k.*, pusė žmogaus, *d. r. d. k.* Taip liepė karalius, *d. r. d. k.*, pririšti karalienę, *d. r. d. k.*, prie girnų, kad maltų, *d. r. d. k.*, o tą vaiką, *d. r. d. k.*, įdėti stiklo boselin, *d. r. d. k.*, ir paleisti ant jūros, *d. r. d. k.* Taip pririšo karalienę, *d. r. d. k.*, prie girnų, *d. r. d. k.*, o tą vaiką, *d. r. d. k.*, paleido ant jūros, *d. r. d. k.* Plaukė jis, plaukė, *d. r. d. k.*, ligi atrado jį vargdienėlė, *d. r. d. k.*, paėmė ir auklėjo jį, *d. r. d. k.* Pagrižo karalius, *du r. du k.*, ir mato karalius, *d. r. d. k.*, kad nebus kam palikti karalijos, *d. r. d. k.* Taip pastatė, *d. r. d. k.*, du bosu riešučių, *d. r. d. k.*, ir du dyku, *d. r. d. k.*, ir sako, *d. r. d. k.*: kas tuos riešučius suskaitys, *d. r. d. k.*, tam duosiu pusę karalijos, *d. r. d. k.* Suvažiavo daugalis ponų, *d. r. d. k.*, ir nei vienas neapsiėmė suskaičiuoti, *d. r. d. k.*, o aš, mažas vaikas, apsiėmiau, *d. r. d. k.*—Tai pasakęs ėmė paskutinius riešučius bosan ir nusiėmė kepurę: apišvietė tiktai visus, apišvietė—saulė kaktų, mėnuo pakaušy, apie ausis žvaigždės. Tada karalius pažino, kad tai jo sūnus, aptaisė jį gražiai, karalienę paleido nuo girnų ir pakėlė puotą. Koks ten džiauksmas buvo! Ir aš ten buvau, midų-vyną gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau.

27. Našlaitė Elenytė ir Joniukas-aviniukas.

Buvo brolis ir sesuo, vardais—Joniukas ir Elenytė. Tėvai numirė, ir juodu išėjo iš namų laimės jieškotų.

Buvo vasara. Saulė kaitino. Joniukas ištroško, norėtų gerti, bet upelio nebuvo arti. Eidamas keliu jis pamatė smėly išmygtą arklio pėdą, pilną vandens, ir sako seseriai: „Elenyte, taip noriu gerti! aš išgersiu iš to pėdo vandenį.“ Bet sesuo atsakė: „Negerk, broliuk, kumeliuku pavirsi.“ Nuėjo toliaus. Joniukas pamatė jaučio pėdą, pilną vandens, ir panorėjo išgerti vandenį, bet Elenytė vėl pasakė: „Negerk to vandens, jaučiuku pavirsi.“

Nuėjo toliaus. Joniukas trokšta, nebepacina. Jis pamatė smėly aviniuko pėdą ir nebeklausdamas sesers išgėrė iš jo vandenį. Sesuo tik pamatė, kad brolio nebėr, dar apsidairė, ir pamatė brolio vietoje aviniuką. Ji ilgai verkė apkabinusi aviniuką už kaklo, bet tas verksmas nieko negelbėjo: brolis pasiliko aviniuku.

Eina ji toliaus aviniuku vedina. Apie vakarą priėjo karaliaus rūmus. Kiemas bijojo eiti, nes ten buvo piktų šunų; užlipo ant kaugės šieno, užsikėlė aviniuką ir užmigo. Ant rytojaus karalius, pamatęs ką gulint ant šieno, išsiuntė tarnus, kad nuėję pasižiūrėtų, kas ten yra. Tarnai pagrižę sako karaliui, kad ant šieno gulinti tokia graži mergytė ir turinti ant kelių aviniuką. Karalius liepė atvesti mergytę. Tarnai atvedė ją. Karalius patyręs, kad ji yra našlaitė, ryžos ją užauginti. Ir taip ji pasiliko karaliaus rūmuose.

Po kiek laiko karalius užsimanė piauti aviniuką. Mergytė prašo karaliaus, kad to aviniuko nepiautų, nes tas aviniukas esąs jos brolis. Karalius išspradžios nenorėjo tikėti, bet paskui paklaūsė jos ir paliko jai aviniuką.

Praėjo keliatas metų. Elenytė užaugo. Buvo liekna, graži, gera mergelė. Karaliui ji labai patiko, ir jis vedė ją. Bet ten-pat gyveno laumė-ragana, kuri baisiai norėjo, kad ją vestų karalius. Toji ragana dabar Elenytei labai pavydėjo: ar žūt ar būt, ryžos jai galą padaryti.

Vieną kart Elenaėjo maudytus. Laumė-ragana stumė ją vandenin, o pati apsisaisė jos rūbais ir nuėjo karaliaus rūmuosna, norėdama užimti Elenos vietą. Elena istumta vandenin neprigėrė, bet pavirto aukso kuoja. Laumė nuėjusi rūmuosna apsimetė ligoniu. Ji atsigulė lovon ir tarė karaliui: „Kaip man įgriso tas avinas! liepk jį susimildamas papiauti.“ Karalius nusigando, sako: „Ar tu kliedi? tu nori aviniuką piauti! tu juk visados sakydavai, kad čia tavo brolis Joniukas... ir jį taip tausojai, mylėjai!“ Laumė-ragana atsakė: „Aš tuomet kvaila buvau... aš tyčia taip sakiau... argi avinas bus mano broliu!? Aš dabar sergu, ir jeigu to avino mėsos negausiu,—numirsiu.“ Karalius jai sako, kad šiaip jau

avieną valgytų, bet laumė vis sakos negyvenianti, jei karalius to avino nepapiaudįsias. Karaliui labai gailėjo aviniuko, ir nepiovė. Tik jam labai keista išrodė, kad jo pati, kuri aviniuką taip mylėjo, nori jo mėsos pavalgyti. Aviniukas suprato, kad laumė nori jį piauti; nuėjo ant krašto ežero, kuriame buvo jo prigėrusioji sesuo, ir taip ėmė dainuoti:

„Elena sese, Elenyte, Elenyte!

Žada ponulis mane piauti, piauti, mane piauti:

Jau visi tarnai peilius galanda,

Dvaro mergelės geldas mazgoja (*du kartu*),

Laumė-ragana mėsėlės geidžia.“

Elenytė iš ežero atsakė:

„Avine broli, avinėli, avinėli!

Pasakyk ponuliui, karaliūnui, karaliūnui:

Tegu sušaukia visą valsčių,

Tegu numezga šilko tinklą,

Tegu pagauna aukso kuoją“.

Tarnai, išgirdę aviniuką dainuojant ir žuvelę jam iš vandens atsakant, papasakojo ką girdėję karaliui. Karalius ant rytojaus atėjo ant ežero krašto ir palindo po krūmų, kad jo avinėlis nematytų. Aviniukas vėl atėjo ant ežero krašto ir vėl dainuoja:

„Elena sese, Elenyte, Elenyte!

ir t.t.

O sesuo jam iš vandens vėl atsakė. Karalius visa girdėjo: parėjęs namo sušaukė visą valsčių ir liepė dirbti šilko tinklą. Numegzdinęs tinklą, tuoj liepė pagauti kuoją. Kuoja, ištraukta iš vandens, ir aviniukas tuoj pavirto žmonėmis. Karalius pažino savo tikrąją pačią, tuoj suprato, kad laumė-ragana ją buvo prigirdžius, norėdama užimti jos vietą, ir liepė ją užmušti, o pats su Elena ir Jonu pasiliko gyventi rūmuose, ir gyveno labai, labai laimingai.

28. Devyni broliai ir jų sesuo Elenytė.

Buvo devyni broliai ir sesuo Elenytė. Tėvai mirdami paliko sūnum po kumelį, o dukteriai kumelę, šitų

devynių kumelių motyną. Broliai išvažiavo karan. Elenytė atliko namie.

Ilgai ji laukė brolių. Pėrėjo devyneri metai, o jų kaip nėra, taip nėra. Tada ji pasikinkė savo kumelytę ir išvažiavo brolių jieskotų. Važiuoja, važiuoja ir nežino, ar toli dar jos broliai, ir ėmė dainuoti:

Sužvink, kumelėle,
Sužvink, juodbėrėle:

Kur tavo devyni sūneliai,
Ten mano devyni broleliai!

Sužvingo kumelė, ir Elenytė ištolo, iš-užu šimto mylių, išgirdo devynių kumelių žvangimą. Elenytė nuvažiavo ton pusėn, iškur girdėjo žvangimą. Važiuoja ji pro didelį mišką, žiūri—atbėga kiškelis ir sako: „Elenyte, pavėžėk mane, atsiveja mane šaulys su skalikais!“ Elenytė paėmė kiškelį ir įsidėjo ratuosna. Skalikai prabėgo pro šalį.

Važiuoja ji toliaus ir privažiuoja laumę. Laumė važiuoja geldoje kiaulę pasikinkius, žarnomis įsivadelėjus, biauariais apsitaisiusi skarmalalais. Važiuoja jiedvi toliau, ir privažiuoja dvi upi. Laumė ir sako: „Elen, Elen, eiva pasimaudytų! Šitoj upė pienu teka, anoj krauju verda.“ O kiškelis sako: „Elenyte, laumės neklausyki! Šitoj upė krauju verda, anoj pienu teka.“ Laumė papykus griebė ir išsuko kiškeliui kojytę. Bet Elenytė nepaklausė laumės ir nėjo maudytus. Važiuoja toliaus ir vėl privažiuoja dvi upi. Vėlek laumė šaukia: „Elen, Elen, eikš maudytus! Šitoj upė pienu teka, anoj krauju verda.“ Kiškelis sako: „Elenyte, neik! Šitoj upė krauju verda, anoj pienu teka.“ Laumė papykus išlaužė kiškiukui kitą kojytę, o Elenytė paklausė kiškiuko ir nėjo maudytus. Vėl važiavo toliaus ir vėl privažiavo dvi upi. Kiškiukas vėl neleido Elenytės maudyties. Laumė išlaužė jam užpakalines kojutes. Antigalo nusuko jam laumė galvytę, ir kiškiukas numirė. Vėl privažiavo dyi upi. Laumė Elenytę vadina kraujo upėn maudytus. Bet nebebuvo, kas perspėja Elenytę, ir ji nuėjo su laume maudytus. Laumė greičiaus išsoko iš upės, užsivilkė Elenos rūbus ir įsėdo jos ratuosna. Elenytei nebuvo kas darą: ji turėjo užsivilkti laumės skar-

malais, įsisėdo geldon ir važiuoja. Laumė drūtu balsu sugiedojo:

„Sužvink, kumelėle,

Sužvink, juodbėrėle:

Kur tavo devyni sūneliai,

Ten mano devyni broleliai!“

Kumelėlė nepaklausė laumės ir nesužvingo. Laumė liepė Elenytei pagiedoti. Elenytė sugiedojo, ir sužvingo kumelėlė. Sužvingo devyni kumeliai visiškai nebetoli. Laumė ir nuvažiavo ton pusėn. Broliai jos nepažino; ant drapanų tarė, kad jų sesuo, bet labai stebėjos: jų sesuo, Elenytė, buvo labai graži, o šitoj tokia baisi, drūta.—„O čia mano piemenė!“—pasakė laumė ir parodė broliams Elenytę. Broliai jos nepažino, bet jos veidelis priminė jiems seserį, ir jie norėjo priimti ją rūman. Laumė neleido, sako, kad jinai eitų naktį arklių ganytų. Broliai pasodino laumę užu stalo, mylėjo ją, midum-vynu girdė, o Elenytė nuėjo arklių ganytų. Elenytė ganydama arklius verkia ir verkdama gailiai dainuoja:

„Laumė-ragana midų-vyną geria,

Brolių sesiulė žirgelius gano!“

Paskui žiūrėdama į mėnesio pilnatį vėl sudainavo:

„Oi mėnuli, mėnulėli, pasakyki manei,

Ką danguj beveikia mano tėvelėliai?“

Ir mėnulis jai atsakė:

„Tavo tėvelis midų-vyną geria,

Tavo motutė gijas daro.“

Laumė-ragana išėjo ant priebučio ir išgirdusi tas dainas suriko drūtu balsu:

„Tavo tėvas mėslą mėžia,

Tavo močia skiedas renka.“

Broliai išgirdo Elenytę dainuojant. Jiems labai patiko tos dainos. Ir kitą naktį vyresnysai brolis nuėjo draug į arklius jos dainuojant paklausytų. Bet jis greit užmigo ir nieko negirdėjo. Kitą naktį nuėjo kitas brolis. Tasai taip-pat užmigo ir negirdėjo dainavimo. Taip ėjo visi broliai iš eilios, bet nė vienas negirdėjo. Antgalo priėjo eilia jaunesniamjam broliui. Tas atsigulė ir apsi-

metė miegas. Tada Elenytė pradėjo, kaip kas nakt, verk-ti ir sudainavo:

„Laumė-ragana midų-vyną geria,
Brolių sesiulė žirgelius gano!“

Paskum brolis Elenytei sako: „Pajieškok man gal-va!“ Elenytė jieško jam galvą, ir jis pajuto, kad iš jos akių ant jo galvos ašaros krenta. Tuo metu kažin-kas sužibo ant jos rankos, ir brolis pažino Elenytės žiedelį, kurį jai buvo motutė palikus. Brolis nustebęs paklausė, iškur tas žiedelis? Elenytė visa jam apsakė. Ant ryto-jaus broliai ištepė kumelę degutu ir pastatė prie durų. Paskum nuėjo į laumę ir sako: „Eime, sesiule, po sodą pasivaikščiotų!“ Laumė eina. Pamačiusi po durų degutuo-tą arklių, suriko: „Ko gi čia toji kumelė stovi?“ Broliai atsakė: „Sušerk jai, sesiule, ranka,—pati nueis.“ Laumė sušėrė kumelei, ir jos ranka prilipo. Broliai sako: „Šerk kita ranka,—toji atšoks!“ Laumė sušėrė, ir kita ranka prilipo. Ji spyrė koja, ir koja prilipo, spyrė kita, ir kita prilipo. Broliai sako: „Šerk, sesiule, pilvu, tai atšoks rankos ir kojos!“ Laumė sušėrė, ir visa prilipo. Tada broliai sako kumelei: „Neški ją ten, kur saulė neužu-šviečia, kur vėjas neužupučia, kur joks žvėris neužaina, kur joks paukštis neužuskrenda!“ Paskum dar sako, kad vyno upėje nusimazgotų, šilko pievoje išsivartytų ir pa-grižtų graži namó. Kumelė taip ir padarė. O broliai ir sesuo laimingai paskui gyveno. Ir dabar tebegyvena, jei dar tik nenumirė.

29. Jurgiukas ir Elenytė.

Buvo tėvas ir močia. Turėjo juodu dvejatą vaikų: berniukas buvo vardu Jurgiukas, o mergytė—Elenytė. Taip močia ėmė ir numirė, o tėvas vedė laumę-raganą. Taip laumė nori būtinai Jurgiuką papiaut. Ji—piaut, tė-vas—nepjaut. Antgalo tėvas papiovė kiaulę, išvirė ir nu-nešė laumei. Laumė pradėjo valgyti. Tuo metu atskrido juodvarnis ir gieda:

„Krun, krun!

Ne Jurgiuko mėsa.

Krun, krun!

Kiaulės šeriuotos.“

Laume išmetė mėsą pro langą ir vėl rėkia papiauti Jurgiuką. Taip tėvas papiovė avele, paskum—karvę ir visus gyvulėlius. Antgalo nebėra ko, papiovė Jurgiuką, išvirė ir padavė laumei valgyti. Laumė valgo, o juodvarnis atskrido ir gieda:

„Krun, krun!

Tai Jurgiuko mėsa,

Krun, krun!

Tai gardi mėsėlė!“

Taip laumė suvalgė Jurgiuko mėsą, o kaulus pro langą išmetė. Elenytė kaulus surinko, šilkų skarelėn sudėjo, po margu geneliu padėjo ir per tris dienas genelis išperėjo: kaip buvo Jurgiukas, taip ir vėl pasidarė. Taip jis vaikščioja po mišką ir gieda:

„Mane tėvelis jau papiovė, jau papiovė,

Laumė ragana ir suėdė, ir suėdė,

Pro langą kaulus ir išmetė, ir išmetė,

Elena sesė ir surinko, ir surinko,

Po margu geniu ir padėjo, ir padėjo,

Margas genelis išperėjo, išperėjo.“

Važiavo pirkliai, išgirdo jį taip giedant, sako: „Eikš, męs tave apdovanosime!“ Ir visi, kiek jų ten buvo, davė po maišelį pinigų.—Ant rytojaus jis vėl po mišką vaikščiodamas gieda:

„Mane tėvelis ir papiovė, ir papiovė,

Laumė ragana ir suėdė, ir suėdė,

Tada važiavo pirkliai, pasišaukė jį į save ir davė jam po rietimą šilko, drobės, gelumbės ir visokių, visokių daiktų. Taip jisai pinigus ir tuos daiktus užkėlė ant viršaus tėvo pirkčios, ir jo niekas nematė. Trečią dien jis vėl vaikščiodamas po mišką gieda. Tada važiavo girkaliai. Jie išgirdo jį taip giedant, pasišaukė į save ir davė jam kiekvienas po girnų pusę. Jisai ir tas girkas užkėlė ant pirkčios, užlipo pats ir gieda:

„Mane tėvelis jau papiovė,

Laumė-ragana ir suėdė, ir suėdė...

Paskum sako: „Išeik, tėveli, aš tave apdovanosiu.“
Tėvas išėjo. Taip jam numetė maišelį pinigų, ir vėl gieda:

„Mane tėvelis jau papiove, jau papiovė,
Laumė-ragana ir suėdė, ir suėdė...“

Ir vėlei sako: „Išeik, sesiule, aš tave apdovanosiu.“
Išėjo Elenytė. Taip jisai davė jai po pusę rietimo šilko, drobės, gelumbės,—visa pusiau padalijo. Antgalo, atgiedojęs savo giesmelę, vėl sako: „Išeik, laume-ragana, aš tave apdovanosiu.“ Taip toji greit kailiniais apsilvilo, išėjo ir žiūri į viršų. Jurgiukas kad mes jai girnų pusę stačiai galvon,—dar gyva! Taip jisai metė kitą, ir visiš-kai užmušė. Koks tada buvo džiaukšmas! Ir visi gražiai gyveno.

30. Vandenių-Rankšluosčių-Įnagių dvaras.

Gyveno tėvas ir duktė Elenytė. Motyna buvo jau senai numirus. Po kiek laiko numirė ir tėvas. Mirdamas liepė Elenytei per tris naktis melsties ant jo kapo.

Pirmą naktį nuėjo Elenytė ant tėvo kapo ir grau-džiai verkė. Iš kapo išėjo tėvas ir davė jai rūko maišelį, ir žvaigždės rūbus, apsiavimus, karietą, arklius ir vežlį. Antrą naktį Elenytė vėl nuėjo ant tėvo kapo. Tėvas iš-ėjo iš kapo ir davė jai mėnesio rūbus, karietą, arklius ir vežlį. Trečią naktį tėvas davė jai saulės rūbus, karietą, arklius ir vežlį, ir pasakė, kur jie reik sudėti. „Prie vieške-lio yra didelis ažuolas,—sako tėvas,—„reikia nueiti į tą ažuolą ir sugiedoti:

„Oi, ažuole, ažuolėli,
Atsidaryk, atsiverki!“

Tada ažuolas atsidarys, atsivers, tai tan ažuolan ir sudėk visus tuos daiktus. O jeigu kas vysis, norės ma-tyti, kur dedį, tai reikia paleisti rūko maišelį.“ Elenytė taip ir padarė: sudėjo ažuolan karietas, arklius ir rūbus, ir išėjo darbo jieškotų. Nuėjo į karalių, ir karalius pri-ėmė ją kiaulių liubotų. Atėjo sekmádienis, ir karaliūnas ruošias bažnyčion; norėtų nusiprausti, bet niekur neran-

da vandens. Ir pradėjo rėkti: „Vandens, vandens!“ Elenytė greit pašoko ir padavė jam praustuvę vandens. „Tu, krosnilanda! Tu dar čia mañ po koju maišysies!“ — suriko karaliūnas ir išpylė ant Elenytės vandenį. Toji pasiprašė karaliaus, kad leistų ir ją bažnyčion. Karalius leido. Ji nuėjo miškan, priėjo prie ažuolo ir sugiedojo:

„Oi, ažuole, ažuolėli,
Atsidaryk, atsiverki!“

Ažuolas atsidarė. Elenytė išsiėmė žvaigždės rūbus, apsitaisė, atsisėdo žvaigždės karieton ir liepė vežliui bažnyčion važiuoti. Nuvažiavo ir apšvietė visą bažnyčią. Žmonės žiūrėjo ir stebėjos, iškur tokia panelė atsirado. Elenytė įsisėdo karaliaus klaupkosna. Karaliūnui ten ji labai patiko: jis norėjo su ja labai pasižinti ir nusiuntė tarną paklaustų, iškur ji jra? Elenytė atsakė esanti iš Vandenių dvaro. Pasibaigus šventimui, Elenytė greit išėjo iš bažnyčios, įsėdo karieton ir liepė vežliui važiuoti. Karaliūnas norėjo paskui vyties atsižinotų, kur jina nuvažiuos. Tada Elenytė atrišo maišelį ir paleido rūką: pasidarė tamsu ir niekas nematė, kur ji nuvažiavo. Paskum greit nuvažiavo miškan, privažiavo ažuolą ir sugiedojo:

„Oi, ažuole, ažuolėli,
Atsidaryk, atsiverki!“

Ažuolas atsidarė, Elenytė sudėjo įan rūbus, karietą, vežlį ir arklius, ir užsivilkė savo skarmalais, apsiavė vyžomis ir parėjo namo karaliaus kiaulių liuobtų.

Antrą sekmadienį karaliūnas vėl ruošė bažnyčion: jam prisireikė rankšluosčio. Nesulaukdamas paduodant, ir ėmė rėkti: „Rankšluosčio, rankšluosčio!“ Tarnas negirdėjo, o Elenytė greit pašoko ir padavė karaliūnui rankšluostį. Ir vėl: „Tu, krosnilanda! nesimaišyk mañ po koju!“ Elenytė pasiprašė karaliaus bažnyčion. Karalius pasakė: „Kaip apsiruoši, galėsi eiti!“ Elenytė greit apsiruošė, nuėjo miškan, sugiedojo:

„Oi, ažuole, ažuolėli,
Atsidaryk, atsiverki!“

Ažuolas atsidarė, ji išsiėmė mėnesio rūbus, apsiavimus, įsisėdo mėnesio ratuosna ir nuvažiavo bažnyčion.

Kaip įėjo bažnyčion ir įsėdo karaliaus klaupkosna, visa bažnyčia prašvito. Karaliūnas negal atsistebėti, iškur tokia graži panelė atsirado. Siunčia tarną pasiklaustų, iškur toji panelė. Elenytė liepė vežliui atsakyti, kad iš Rankšluosčių dvaro. Po mišių Elenytė draug su kitais išėjo iš bažnyčios ir įsėdo karieton. Karaliūnas žiūrėjo, kur ji nuvažiuos, bet Elenytė paleido rūko maišeli, ir niekas nematė, kur ji nuvažiavo. O ji nuvažiavo miškan, paprašė ažuolo, kad atsidarytų, sudėjo rūbus, karietą, arklius ir parėjo namo į karalių kiaulių liuobtų.

Trečią sekmadienį karaliūnas nusiprausė, apsitaisė ir ruošias bažnyčion. Jau užsėdo ant arklio, bet niekur neranda įnagio. Suriko: „Įnagio, įnagio!“ Elenytė greit pašoko, padavė jam įnagį. „Tu, krosnilanda! vis man maišysies po kojų!“—suriko karaliūnas ir sušėrė Elenytei įnagių. Ji tuojau pasiprašė karaliaus bažnyčion, nuėjo miškan ir sugiedojo taip, kaip pirma. Ažuolas atsidarė. Ji išsiėmė saulės rūbus, saulės karietą ir arklius, ir nuvažiavo bažnyčion. Elenytė apišvietė visą bažnyčią: niekas į ją negalėjo tiesiai pažiūrėti, kaip į saulę. Karaliūnas vėl siunčia tarnus pasiklaustų, iškur tokia panelė atsirado. Vežlys atsakė, kad iš Įnagių dvaro. Tada karaliūnas ėmė ir papylė deguto po bažnyčios slenksčiu. Kaip Elenytė ėjo iš bažnyčios, ir prilipo jos saulės kurpelė. Bet ji to nepabojo, išoko viena aukle karieton ir nuvažiavo. Karaliūnas išsiuntinėjo visur tarnus jieškotų Vandėnų, Rankšluosčių ir Įnagių dvaro. Bet tokio dvaro jie niekur nerado, nes niekas tokio dvaro nei matęs buvo, nei girdėjęs. Tada karaliūnas pradėjo tinkinti visos karalijos mergelėms tą saulės kurpelę, nori būtinai jos saviņinkę atrasti. Išmatavo visoms kunigaikštyčioms, paskum didelių ponų dukterims, paskum prastoms mergaitėms, ir nei vienai iš jų netiko toj kurpelė. Antgalo jis sušaukė visas savo tarnaites, išmatavo, ir nei vienai netiko. Tada atsiminė dar, kad pas jo tėvą yra kiaulių liuobėja, ir ėiepė ją pašaukti. „Eikše tu, krosnilanda!“—sako—„rasi, nors tau tiks toj saulės kurpelė?“ Elenytė užsimovė kurpelę. Kaip tik jos kojai pasiūta! Tada ji nusiavė antrąją kurpelę nuo antrosios kojos, ir karaliūnas pamatė ją turint

antrą tokią-pat kurpelę. „Mano krosnilanda, mano!“—suriško dabar nustebeš. Elenytė jam visa papasakojo. Karaliūnas puolė jai po kojų ir atsiprašinėjo jos, kad pirma su ja taip nepadoriai elgėsi.

Dar pėrėjo kiek laiko, ir karaliūnas susidėjo su Elenyte. Puikios buvo vestuvės!

31. Našlaitė ir pamotės duktė dovanas gauna.

Buvo viena našlaitė. Ji turėjo piktą pamotę, o toji pamotė turėjo ir savo dukterį. Našlaitė buvo labai gera ir darbininkė. Pamotė jos labai nekenė, jai liepdavo sunkiausius darbus dirbti. Viena kartą pamotė liepė jai verpti atsisėdus ant šulinio krašto. Kaip tik ji atsisėdo, pamotė ją ir ištūmė šulinin: norėjo, kad ji prigertų. Bet ji įlėkusi šulinin atsirado ant žalios pievelės. Paskui beeidama sutiko ten senelį, kurs jai tarė: „Ar apsiimi ganyti per mėnesį mano aveles?“ Mergaitė sutiko. Ištsią mėnesį ji ganė aveles, ir ganė labai gerai: niekados jų nemušė, anksti varė laukan, vėlai atgal tevarė, ir avelės buvo riebios, gražios. Seniukas padėkojo už toki ganyimą, atanešė tris skrynias—raudoną, mėlyną ir baltą, ir tarė: „Išsirink sau vieną iš tų skrynių.“ Mergaitė išsirinko baltąją. Seniukas jai sako: „Gali eiti mamó, tik neatadarinėk skrynelės, kolai nepagriši namó.“ Mergaitė padėkojo ir išėjo. Seniukas parodė jai kelią. Parėjusi namó atadarė skrynią. Beregint toj vietoje puikus rūmai išaugo. Pamotė, pamačiusi ją gyvą ir tokiuos rūmus turint, labai nustebo. Paskui klausia jos: „Kur gavai tuos rūmus?“ Ji visa apsakė. Pamotė išigėidė, kad ir jos duktė rūmus gautų. Ir savo dukteriai ji liepė atsisėsti ant šulinio ir verpti. Taip ji ir savo dukterį ištūmė šulinin. Pamotės duktė pirma nesižinojo kur esanti, bet paskui pamatė visa taip, kaip buvo apsakiusi jos močiai našlaitė: rado gražų laukelį, tame laukely sutiko senelį, tas senelis jos paklausė, ar neapsiimtų ji avelių per mėnesį ganyti. Ir ji apsiėmė. Bet labai negerai ganė: vis mušė, varinėjo, vėlai tevarė laukan, anksti varė namó; avelės, jai beganant, sulyso, sunyko. Po mėnesio atėjo senelis, atanešė jai

tris skrynias—mėlyną, raudoną ir baltą, ir davė jai išs rinkti, kuri labiau patiks. Ji išsirinko raudonąją: ten būsią dar gražesni rūmai. Seniukas jai sako: „Rinkis geriau baltąją“. Bet ji neklausė seniuko ir pasiėmė raudonąją. Seniukas ją palydėjo ligi vartų ir pasakė, kad skrynios neatadarinėtų, ligi neparėjusi namó. Parėjo namó. Kaip tik atadarė skrynią, iššoko ugnis ir sudegė ji ir jos motyna ir jų pirkėia. (Tas seniukas buvęs Dievas).

32. Gulbė, karaliaus pati.

Buvo du seneliu. Juodu eidavo kas rytas lydimų kirstų. Taip į juos priprato gulbelė: ima ataskrenda, sparnelius padeda, pavirsta mergyte, krosnį pakūrena, valgyt išverda, apmazgoja ir vėl išskrenda. Jiemdviem namai nerūpi: visada visa padaryta. Gailu tiktai, kad toji mergytė neiškenčia nepavirtusi gulbe. Nu, taip vieną rytą seniukas atsigulė po kubilu ir pastebėjo, kaip ji vieną sparną palikusi išėjo vandens. Taip seniukas ėmė ir sudegino jos sparną. Jai taip ilgu, taip ilgu: gailu tėvo-močios, gailu mylimojo bernelio.

Ir atsitiko, kad tenai medžiojo karalius ir jam labai patiko toji mergytė. Jisai sako seniukui: „Aš tau duosiu milijoną pinigų, tik mañ ją ataduok!“ Ką darys senelis, ėmė ir atadavė. Parsivežė ją karalius, parsivežęs vedė ir po kiek laiko susigyveno sūnų. Ji pasamdė áuklę, ir vieną dieną vaikščioja po sodną. Taip skrenda gulbės. Pirmą skrenda jos tėvas ir gieda:

„Žiuriu-žiuriu, ir išvydau
Savo dukrelę besėdinčią,
Savo sūnelį besupančią,
Šilkų skarele beryšinčią,
Aukso žiedeliu bemūvinčią,
Aukso knygelę beskaitančią!
Mesiu, dukrele, savo sparną,
Palik sūnelį vargų vargti.“

Sugrudo jos širdelė, rieda-krenta ašarėlės. Gatop tėveliui giedodama atsakė:

„Nemesk, tėveli, savo sparno,
Neliksi sūnelio vargų vargti.“

Parėjo vidun. Karalius klausia: „Kodėl tavo akys
ašarotos?“ Sako: „Berniukas verkė, ir aš verkiau.“

Kitą dien vėl taip-pat: močia skrenda ir vėl taip-pat
gieda. Paskum skrido brolis, sesuo. Antgalo skrenda jos
bernelis ir gieda:

„Žiuriu-žiuriu, ir išvydau
Savo mergeleį besėdinčią...

.
Mesių, mergele, savo sparną,
Palik sūnelį vargų vargti.“

Ji nebetvėrė ir atsakė:

„Numesk, berneli, savo sparną,
Liksiu sūnelį vargų vargti.“

Bernelis numetė jai sparną, ji ir išskrido.

Paskum tas jos berneliš ir žuvo: ar kas nušovė ar
taip jau laikas priėjo. Taip ji vėl nebeturi su kuo gy-
venti, o karalius, jos nesulaukęs, vedė laumę-raganą.
Taip ji ataskrenda į karalių, sparnelius padeda, sūnų
nuprausia, pažindo ir išskrizdama užgieda:

„Miega ponios,
Miega ponai,
Miega ponios.
Miega sargės,
Miega sargai,
Miega sargės.
Mano sūnelis panaktinis,
Gale kelių gulėdamas,
Gaillias ašarėles lieja.“

O tas vaikas, kai ji užmigdo, miega, ligi motynai
vėl neatskridus. Taip karalius stebisi, kas tai yra, kad
tas vaikas taip miega. Vieną kart jis pamatė, ką ji da-
ro, ir išgirdo, kaip išskrizdama sugieda. Tuo tarpu atėjo
į jį seneliukas. Taip jis klausia to seneliuko, kaip ga-
lėtų ją pagauti? Senelis sako: „Pasižiūrėk, pro kuri lan-
gą jinai įskrenda, papilk deguto, tai jos kojos ir spar-
nai prilips; iš kairės rankos griebk, dešinėn mesk,—kaip
buvo ponias, taip ir bus.“ Karalius taip ir padarė: papy-

lė deguto—jos kojos ir sparnai prilipo, iš kairės rankos: griebė, dešinienė—kaip buvo ponis, taip vėl ponis. tapo. Karalius laumę nužudė, ir juodu vėl gyveno.

Ir aš ten buvau, midų-vyną gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau; pušynu važiauvau, vyžoje pinigų vežiau, mano pinigai išbyrėjo, tamsta (*į klausytoją sakoma*) surinkai, šitą švarką (*arba kitą kokią daiktą*) nusipirkai, dabar ataduok!

33. Kaip vienas neturtingų tėvų vaikas visus pirklių turtus paveldėjo.

Vienas pirklys buvęs labai turtingas ir labai, labai šykštus. Vieną kartą, jam bevažiuojant su pinigais, ėmė temti. Tada jis, privažiavęs pirmą ūkininką, užsukęs į kiemą ir apsinakvojęs: atsigulęs ant savo vežimo, nė į vidų neėjęs. Tą naktį tos šeimininkės gimęs vaikelis. Pirklys gulįs ant savo vežimo ir juntąs, kad po langu laimės šnekančiosi. Viena klausianti: „Ar jau gimė?“ Antra sakanti: „Dar ne!“ Pirmoji atsakiusi: „Būtų buvęs vyskupu.“ Vėl po valandėlės klausianti: „Ar jau gimė?“ Antra atsakius: „Dar ne!“ Ta vėl sakanti: „Būtų buvęs vagis ir galvažudys,“ ir trečią kartą klausianti: „Ar jau gimė?“ Antroji pasakius: „Jau!“ Tuoju pirmoji sakanti: „Tai šito pirklio turtą vartos.“ Pirklys, ant vežimo gulėdamas, viską girdėjęs; bet, kaip pasakė laimė, kad tas vaikelis jo turtą vartos, tai jis ir nebesitvėrė savam kailyj: mąsto, mąsto, kaip čia nuo jo reikėtų išsisukti. Pagaliaus taip sau taręs: „Kad aš iš jų tą vaiką atpirkčiau, tai juk niekas nežinos, kur aš jį padėsiu, ir nesujieškos.“ Ryto pirklys įėjęs į vidų ir, būk nieko nežinodams, klausinėjęs: „Kas čia pas tamstas nauja girdėties?“ Tėvas sakąs: „Gi nė šio nė to, mums šią naktį Ponas Dievas sūnų primetė, tuo dabar ir džiaugiamės.“ Tuoju pirklys ėmęs skusties: „O man negerai— aš vieną dukterėlę teturiu: pinigų man bėgalės, neturėsiu numirdamas nė kam savo turtą palikti... Ar žinote ką? man jūs tą savo sūnelį parduokite, aš jums gerai užmokėsiu. Kad jis pas mane bus, tai toks bus turtin-

gas, kaip štai ir aš pats.“ Tėvas su motyna susišnekusiu: „Gal, ir gerai mums būtų tą vaikeliį pardavus: dabar vis sunkūs metai, gal, lengviaus būtų gyventi.“ Pagaliaus tinka. Pirklys atpirkęs nuo jų sūnų, užmokėjęs baisybę pinigų ir išvažiavęs namó vaikeliu vežinas. Viskas kelias buvęs gluosniais nusodintas; vienas gluosnis buvęs labai didelis, išpuvusiu viduriu. Į tą gluosnį įkišęs pirklys vaikeliį ir sakąs: „Ėsk tu tuos gluosnius, ne mano turtus vartok!“ Taip pasakęs, nuvažiavęs tiesiai namó.

Paskiaus tuo pačiu keliu važiavęs kunigas. Pro gluosnį bevažiuojant, ir suknirkęs vaikelis. Tuoj liepęs kunigas savo vežėjui sustoti ir eiti pasižiūrėti, kas čia suriko. Vežėjas priėjęs žiūrįs — mažas vaikelis. Kunigas sakąs: „Imk laukan, nešk šen!“ Pasiėmę vaikeliį, važiavę toliaus ir užvažiavę pas tą patį pirkliį, kurs buvo į gluosnio drevę jį idėjęs; čia pasisakę, pasirodę, ką jie ant kelio laimėję. Pirklys mato, kad tai čia jo paties padarymas: prašąs kunigo, kad jam pavestų savo radimą. Kunigas kur gi dės vaiką, by tik nuo jo atima: atidavęs ir palikęs pirkliui vaikeliį, išvažiavęs sau. Pirklys mąstęs šiaip, mąstęs taip: kur čia dabar ta savo bėda dėti, kaip nusikratyti? Pagaliaus taręs sau: „Dėsiu į bosą ir mesiu į vandenį.“ Idėjęs į bosą, paleidęs ant vandens ir sakąs: „Priiryk, nusprok, ne mano turtus vartok!

Bosas plūduriavęs, plūduriavęs ir priplaukęs prie krašto, kur stovėjusi moterų vienuolynė. Toje vienuolynėje buvusios vienuolės, to paties pirklio aprūpinamos: ten joms, ko reikiant, vis pirklys pristatydavęs. Jos besiskalbdomos pamačiusios ir tą vaikeliį, bose beplūduriuojanti; išsiėmusios jį iš boso ir auginančios, niekam nieko nesakydamos.

Po kokios penkiolikos metų pirklys važiuoja į kelionę, važiuoja pro tą vienuolynę. Ir pamatęs pas vienuolės vaiką, klausiąs: „Iškur jus jį gavote?“ Tos atsakiusios: taip ir taip, jau penkiolika metų mes jį mažutyti bose vandenyje radome. Pirkliui ir utėlės visos numirė, kai jis pamatė vaiką tokį jau didelį užaugusį. Tuoj sakąs: „Ar jus man jo negalit atiduoti?“ Jos visos atsakiusios:

„Kodėl ne, juk jis mums nereikalingas, tamsta žinokis“. Pirklys tuoj parašęs laiškėlį ir padavęs vaikui parnešti į savo dvarą ir paduoti jo žmonai, tiktai išakęs, kad kitam niekam neduotų nė pačiupinėti.

Einąs vaikas keliu ir susitikęs senelį. Tas senelis ėmęs jo klausinėti: „Kame buvai? kur eini?“ Vaikelis pasisakęs viską ir pasirodęs tą laiškėlį. Senelis pabraukęs ranka per laiškėlį ir pasakęs: „Eik, vaikeli, Dieve tau padėk!“ Ir nuėjusiu abudu savais keliais. Vaikelis nunešęs laiškėlį ir padavęs poniai. Ta atplėšus laiškėlį, perskaičius ir kuo-greičiausiai bėgus pas kunigą, kad jį su jos dukteria sujungtų. Mat, tame laiškelyje buvę parašyta: „Kad nesujungsi tuoj mano žodžiu šito vaiko su mūsų dukteria, tai aš pargrižęs tave mirtimi nužudysiu!“ Po juntuvių, po vestuvių taip jiems gerai einą. Žentas veda ūkį kuo-gražiausiai.

Jis buvęs labai maldingas, todėl, kas rytas, anksčiausiai atsikėlęs, vis į bažnyčią bėgdavęs.

Po trejų metų sugrižtas iš savo kelionės pirklys. Jam priešais išbėgusi pati, duktė, du mažu vaikeliau, — vieną didesnį, kitą mažesnį neša žentas, — visi bėgą priešais pasitikti, sveikiną jį. Pirklys, pamatęs vaikeliau, kląsijęs: „Gi kieno tuodu vaikeliau?“ Motyna sakanti: „Gi tamsta ar nesižinai ką laiškelyje man išakęs, kad sujungčiau dukterį su šituo vaikinu? Šit ir tas žentas ir tamstos laiškėlis tebėra namieje“. Pirklys įėjęs į vidų, žiūrįs į laišką: taip yra parašyta, jo paties raštas ir jo paties ranka padėta. Stebįsis pats: jis buvęs rašęs jį užmušt, sukapot, sušaudyt, dabar gi mato—liepta sujungti. Nu, mąstas šiaip, mąstas taip: „Ką dabar padarysi, kaip bus, taip; bet aš pats ar nepadarysiu jam galą“. Jis dabar matęs, kad jo žentas kas rytas, anksčiausiai atsikėlęs, vis pro vartus bėgęs ir bėgęs į bažnyčią. Daugiau tas pirklys liepęs keturiems vyrams iš vakaro iškasti duobę, ir gerti-girtauti per naktį, o rytą, kas tik pirmasis eis pro tuos vartus, greibti, mesti į tą duobę ir užkasti; dar pridėjęs: „Kad ir aš pats eisiu, ir mane meskit ir užkaskit!“ Nu, daugiau tie vyrai iškasę duobę, bet visą naktį gėrę-girtavę, ir laukia, kas čia pirmasis eis.

Bet pirklio žentas, rytą atsikėlęs eiti į bažnyčią, matęs, kad apie tuos vartus girti vyrai sukinas, svyrinėja, ir tarė sau: „Eisiu geriausiai pro kitus vartus“. Pirklys, atsikėlęs rytą, žiūrįs, kad tie vyrai apie vartus tebestribuliuoja girti, o jau ir saulaitė gerai pakilusi. Nesuprantas, kodėl taip: argi jie dar to žento nebus ten užkasę? Einas supykęs ant jų barties, kodėl jie nepadare taip, kaip jis juos liepė. Jis tiktai prie jų priėjęs, tuoj jie greibę jį ir meta į duobę. Šis dar norėjęs perkalbėti juos, bet tie vyrai, jau visi gerai igėrę, nieko neklausą, tik jo prisakymą pildą: įmetę į duobę ir užkasę. Ir tiek. Tokiu būdu visus jo turtus ir paveldėjęs žentas.

34. „Kodėl aš nieko neturiu“?

Įgyveno žmogus. Toks jis varkšas buvo, jog nieko pasaulyje neturėjo. Apsitaisė jis syki, kuo galėdamas, ir išėjo į pasaulį. Sutiks kokių žmogų ir klausia: „Kodėl aš nieko neturiu?“—Ar turi koki-nors darbą?—„Ne, neturiu.“—Kad neturi darbo,—atsako jam žmogus,—iškurgi tu ką turėsi?—Ir eina varkšas toliaus, klausinėdamas, kodėl jis nieko neturiš. Ir atėjo jis į vieną miestą. Eina per miestą, žiūri—sodnas, po tą sodną karalius su karaliene vaikščioja. Priena jis prie karaliaus ir klausia: „Kodėl aš nieko neturiu?“—Ar moki skaityti, rašyti arba šiaip koki-nors amatą?—„Ne, nemoku.“—Iškurgi tu ką turėsi, kad nieko nemoki?—Eina varkšas toliaus ir mato: rūmo prieduryje karaliaus duktė sėdi. Priena jis prie jos ir klausia: „Kodėl aš nieko neturiu?“—Ar tu jau vedęs?—„Ne, dar nevedęs.“—Parvesk, ir turėsi,—atsakė jam karalaitė. Nusijuokė varkšas ir nuėjo sau.

Karalius matė, kaip jis juokės, ir užėjo jam noras patirti, ką jam karalaitė pasakė. Ir klausia jisai karalaitės: „Ko tave tas žmogus klausinėjo?“—Gi klausė, kodėl jis nieko neturiš.—„O ką gi tu jam atsakei?—Nesakysiu.—„Pasakyk!“—Nesakysiu.—Nors ją karalius, kiek įmanydamas, spyrė, kad pasakytų, bet niekaip prispirti negalėjo. Tada liepė karalius sujieškoti tą žmogų. Surado varkšą, atvedė pas karalių ir klausia jo karalius: „Ko

tu karalaitės klausei?“—Klausiau, kodėl aš nieko neturiu. —„O ka gi ji tau atsakė?“—Parvesk ir turėsi!—Kad užpyks karalius ant dukters: „Kaip tai, sako, jis dar nevedęs taip vargingai gyvena, o kas su juo bus, kaip parves ir vaikų susilauks!?! Kad tu jam tokią patartį davei, eik ir gyvenk su juo!“

Ir išvarė karalius dukterį drauge su tuo varkšu žmogum. Nuėjo juodu į kitą miestą, ir sako karalaitė varkšui: „Aš persitaisysiu kitais drabužiais, o tu nunešk mano karališkuosius drabužius pas tą pirklių, kur mano tėvas visados prekes ima, ir parduok už tiek ir už tiek rublių, o kad klaus, kieno tie drabužiai, atsakyk, kad tavo pačios“. Nunešė varkšas drabužius pas pirklių, pasakė kainą, o pirklys ir klausia: „Iškur tu tuos drabužius gavai?“—Tai mano pačios. — „Tu juos pavogei!“—Tai mano pačios,—vis sako varkšas. Užpyko pirklys, atkvietė policiją ir liepė tą žmogų suimti. „Iškur tu tuos drabužius gavai?“—klausia policija.—Tai mano pačios.—„Jei bus tavo pačios“, sako pirklys, „aš atiduosiu visą savo gėrybę.“—Gerai!—Ir suėmė varkšą, o pirklys pasirašė atiduosiąs visą savo gėrybę, jei tie drabužiai busią jo pačios. „O kur gi ji yra, ta tavo pati?“—Gi už miesto, laukia manęs sugrištant. — Ir nuvedė juodu pas karalaitę. Kaip tik pamatė, tuojau visi pažino, o karalaitė ir sako jiems: „Kam jūs varginate tą žmogų? tai mano pats.“—Nuleido nosį pirklys ir turėjo atiduoti varkšui visą savo gėrybę.

Ir persikėlė varkšas su karalaitė į pirklio namus. Viso-ko buvo lig norint, tiktai reikėjo dar pinigų. Nuaudė karalaitė juostą, išsiuvo brangiais akmenimis ir liepė varkšui nešti ir parduoti. Prisirišo varkšas tą juostą ant žalgos (žinai—prastas žmogus) ir nešiojas po miestą. O tame mieste tiktai vienas pirklys teturėjo panašių juostų. Pamatė jis tą žmogų pardavinėjant juostas ir klausia: „Iškur tu gavai tą juostą?“—Tai mano pačios.—„Pavogei, prisipažink!“—Tai mano pačios.—Tuo tarpu prisirinko daugiaus pirklių. O žinai—žydą už žydą ir pirklys už pirklių visados užsistoja: visi išvieno sako, kad ta juosta esanti vogta. O varkšas vis sako:—Tai mano pa-

čios.—Sudėjo tada pirkliai po du tukstančių ir sako: „Jei ta juosta bus tavo pačios, šitie pinigai tesie tau!“ O kad varkšas atvedė juos pas karalaite, ta pradėjo ant pirklių barties, kam jie jos vyrą bereikalo užkabinėją. Nusigando pirkliai, atidavė varkšui sudėtus pinigus ir sugrižo namolei, yt musę kandę. Dabar viso-ko ganėjo: ir pinigų ir šiaip jau visokių gėrybių.

Gyvena sau „varkšas“ su karalaite laimingai. Ir atsiunčia karalius savo tarnus, kad išduotų tiek ir tiek prekių. „Tegu pats karalius atvažiuoja“, sako karalaite, „kitai neišduosim!“ Sugrižo tarnai ir pasakė, kad taip ir taip, nenoris pirklys išduoti prekių: „Tegu“, sako, „pats karalius atvažiuoja“.—Kaip!? Ar „tegu pats karalius atvažiuoja“? Gerai! pakinkykit arklius.—Pakinkė. Ir išvažiavo karalius. O karalaite žinojo, kad tėvas labai užpyks, ir dėlto pasivilkė po apačia geležinius drabužius. Atvažiavo karalius, išsoko iš ratų ir tiesiog prie karalaitės. Kad duos jai kardu per pečius! Bet kardas atšoko. Tada tiktai karalius atsikvošėjo ir pažino savo dukterį. Negalėjo jis atsistebėti: „Kaip tu čia, sako, patekai?“ Taip ir taip, ir apsakė karalaite savo tėvui, kaip atsitiko. „Tavo teisybė!“—tarė karalius, užrašė jiems pusę savo žemės ir dar tą patį vakarą pakėlė vestuves. Tose vestuvėse ir aš buvau: kuodelyje sėdėjau ir į vestuvinius žiūrėjau, o ką girdėjau ir mačiau, žodį į žodį užrašiau.

35. Apie dvyliką brolių, juodvarniais laksčiusių.

Vieno pono numirusi pati ir palikusi dvyliką sūnų ir dar vieną dukterėlę. Po kiek laiko tėvas pamilęs kitą merginą, raganą. Ta sakanti: „Duktė tesie, bet savo sūnus visus sudegink ir supylęs jų pelenus į poperius atsiųski man, tai tada už tavęs tekėsiu“. Tėvas mąstęs šiaip, mąstęs taip, nebežinas, kas čia bebus daryti. Ir pasakęs vienam savo tarnui. Tas jam sakąs: „Gi ko čia, ponai, taip rūpinies? juk tamstos dvare yra didelių šunų: dvyliką tų sudeginsi, pelenus supilstysi į poperius, padėsi antspaudus ir nusiųsi jai, bene ji permanys? o po vestuvių, kad ir ras, nebeką jiems padarys“. Ponas taip ir padaręs: sude-

ginęs dvyliką šunų, pelenus jų supylęs į poperius, prispaudęs ant tų poperių antspaudus ir nusiuntęs raganai. Ta apžiūrėjusi visus poperėlius, apuosčiusi ir tinkanti—tekanti už jo. Po vestuvių, parvažiavus į dvarą, uostanti—šniukšt, šniukšt, pagaliaus sakanti: „Kas čia smirdi? Kad tie visi, kas čia yra nereikalingi, juodvarniais išlėktų!“ O jos posūnių būta tuokart sklepe—pogrindyje, po vyro rūmais. Tuoju visai paskui kitas-kitą strikt ant lango! ir lekia ir lekia, ir išlėkė sau.

Daugiau gyvenęs rūmuose tik ponas su savo ragana. Prie jų augusi dukterėlė, kuriai ilgai niekas nieko nepasakęs apie brolius: mat, tas ponas buvęs užgynęs, kad iš jo dvariškių niekas nepasakytų mergaitei, kad jos buvo broliai ir kad jų pamotė, ragana, taip juos išvaikė.

Vieną kartą—mergaitė buvo jau dvylikos metų—ėmę šnekėtis dvariškiai: „Argi ta viena dukterėlė tebuvo mirusios ponios?“ Tada jų vienas sakęs: „Kas čia bešnekėti! buvo sūnų dvylika, bet kaip ponas vedė raganą, tai ji visus vaikus pagadino, ir išlėkė visi juodvarniais!“ Mergelė išgirdusi dvariškių kalbą ir ėmusi taisyties eiti savo brolių jieškoti. Pasisiūdinusi dvyliką marškinių, dvyliką kelnų, dvyliką paklodžių, užvalksčiusi dvyliką priegalvių ir išėjusi susirišusi visus tuos daiktus ryšelyje.

Ėjusi, ėjusi per laukus, per miškus, niekur nieko neužeinanti; ką sutinkanti, klausianti, niekas jai apie tuos jos brolius, juodvarniais lakstančius, niekur nieko nepasakęs. Beeidama per didelę girią, užėjusi atsiskyrėli; pas tą įėjusi klausianti, ar jis nežinotų, be nėsas matęs kur jos brolių, juodvarniais lakstančių. Atsiskyrėlis jai sakęs: „Aš nėsu matęs, bet aš turiu valią ant visų debesų; pernakovok čia pas mane, tai aš rytoj susišauksiu visus debesius; tie, jei bus, tai bus matė“. Ryto metą tas atsiskyrėlis ir sušaukęs debesius. Tie debesiai, kai sugulę apie jo trobelę, taip tamstu buvę, kaip kad juoda naktis būtų. Išėjęs atsiskyrėlis laukan, klausiąs tų debesų: „Ar nėsat kur matę dvylikos brolių, juodvarniais lakiojančių?“ Visi atsisakę, kad niekur nė vienas nėsas

matęs. Debesiai išsiskirstę, nuslankioję kiekvienas sau. Daugiau tas atsiskyrėlis jai sakąs: „Gal, jau jų nebėra nė pasaulyje... bet, gal, dar kur ir yra. Kai šiandien eisi per tą girią, tai vakarop rasi mano brolių, taip pat atsiskyrėlių; jis tur valdžią ant visų vėjų, tai jis vėjų paklaus, ar tie nebus kur užpūtę, ar nepasakys“.

Ir išėjusi mergelė. Einanti, einanti per tą girią, apie vakarą ir priėjusi kitą atsiskyrėlį. Įėjusi ir pas tą pasiklausti savo brolių, juodvarniais lakstančių, ar jis be nežinotų, kur jie yra. Ir tas sakąs: „Aš nieko nežinau, bet čia pernakovok pas mane, aš rytoj rytą susišauksiu visus vėjus, tai tie, jei bus kur, tai bus užėję, ir tau pasakys.“ Ryto metą susišaukęs tas atsiskyrėlis visus vėjus. Tie supūtę, suužę, sušniokštę. Visus išklausinėjęs, visi atsisakę, kad nė vienas nežinaš, nė vienas niekur neužėjęs, nė vienas niekur nematęs. Daugiau atsiskyrėlis jai sakąs: „Gal, nebėr jų nė pasaulyje, kad nė vienas vėjas niekur nėra užpūtęs, apėjęs... Bet vilties nenustok: kai šiandien eisi per tą mūsų girią, apie vakarą atrasi mūsų trečią brolių, kurs tur valdžią ant visų paukščių; jei bus, tai, gal, bus koks paukštis kur apėjęs“. Ši išėjusi.

Vėlėjusi per visą dieną ir vakarop priėjusi trečiąjį atsiskyrėlį. Tas vėl jai taip pasakęs: „Pergulėk pas mane per naktį, aš rytoj sušauksiu visus paukščius, tai jie, jei bus koks kur apėjęs, ir tau pasakys“. Ryto metą tas atsiskyrėlis ir sušaukęs visus paukščius. Tai kad prilėkę didelių, mažų, visokių! Išėjęs atsiskyrėlis ir klausinėjęs visų. Tie visi atsisakę—nė vienas niekur nematęs, nė vienas nieko nežina, ir gana. Atsiskyrėlis pulkų pulkus atleidęs, ir visi išsiskirstę. Šit, antgalo pagalios, kur buvęs, kur nebuvęs, šlubas erelis atlekiąs. Atsiskyrėlis ant to sušukęs: „Kodėl tu nesiskubinai, ko gaišai?“ Erelis atsakęs: „Man koją šaulys pašovė, labai skauda, sergu, negalėjau veikiai atlekti“. Daugiau tas atsiskyrėlis ir klausiąs erelio: „Ar nėsi matęs kur dvylikos brolių juodvarniais lakstančių?“ Erelis atsakęs: „Mačiau ir žinau: jie per dieną juodvarniais lakioja, o naktį žmonėmis viename kalne gyvena“. Daugiau atsiskyrėlis davęs mergelei dvyliką tokių smailtelių ir įsakęs, kad, kai lip-

sianti į tą kalną, tai kad vis išismaigydamą užsistotų ir vėl iš apačios trauktų ir į viršų smeigtų; „tiktai,—sako,—saugokis, kad nė vienas tau iš rankų neiškristų: jei nors vienas iškris, tai ir nebegalėsi ant kalno užlipti“. O ereliui prisakė: „Tu žiūrėk,—sako,—kad ji nenukristų ir neužsimuštų!“

Ir išėjusi mergelė su tuo ereliu, paplasta lekiančiu, ir nuėjusiu abudu prie to kalno. O tas kalnas buvęs taip aukštas, net už debesius aukštesnis. Ir ėmusi tuoj į tą kalną medelius smaigyti ir lipti aukštyn. Kiek ji ten smaigius, smaigius, kaišiojus, kaišiojus, gal, koki pusvarstį nusmaigius, ir būtų užlipus, tik vienas smaiktelis ir iškritęs... Ši, bežiūrėdama į tą krintantį medelį, ėmusi ir pati kristi. Bet erelis betupėdamas pakalnėje pamatęs ją bekrintančią, tuoj pakilęs nuo žemės, pakapt sveikąją koja jai už ryšelio, tuoj vis aukštyn, aukštyn, aukštyn, ir užnešęs labai aukštai, ten kur už debesų. Prinešęs prie didelio urvo, paleidęs ir sakąs: „Šitai tas urvas, į kurį jie vakare parlėkė sulenda, tai tu čia įėjusi rasi jų dvyliką lovų, tas apdankstyk paklodėmis ir visus priegalvius apvalkskyk užvalkčiais, o marškinius, kelnes padėsty kiekvienam ant lovų. Rasi prie kiekvienos lovos po staliuką ir ant staliukų padėta rasi duonos po kepalėli, tai nuo tų kepalėlių galėsi po riekelę atsiriekusi suvalgyti. Pas duris rasi mažiausiojo brolio lovelę, tai po tąją pasilindus galėsi pati pernakyti“.

Erelis jai viską pasakęs, nulėkęs sau, o ji ir ilindus į tą urvą. Tenai radus viską taip, kaip tiktai jai tas erelis išpasakojęs buvo. Aptačiusi lovas, paklodėmis apdanksčiusi, užvalkčiais priegalvius apvalksčiusi, kelnes ir marškinius kiekvienam ant jų lovų padėsčiusi, pavalgiusi nuo kiekvieno kepalėlio atsiriekdama po riekelę, pasilindusi po mažojo brolio lovą ir atsigulusi. Šit, tiktai vakaras, tuoj ir išgirdusi: juodvarniai sukranksėjo, nusi-leido ir suėjo žmonėmis į trobą; visi džiaugias, kad pataisytos lovos ir visiems padėti marškiniai su kelnėmis. Visi apsitaisė, eina valgyti, žiūri, kad jų duona nuraikyta. Vyresnysis sakąs: „Lovas ir mus pačius apdarė, bet kad duonos trūksta, tai negerai; nu, bet ką padarysi!“ Per-

nakvoję, rytą atsikėlę, išėję, sukranksėję ir nulėkę sau. Ji atsikėlusi iš savo palovio ir vaikščiojanti po vidų ir lauke; aplinkui, ant kalno, visur miela, gražu. Ir vėl apie vakarą ėmusi norėti valgyti. Einanti prie tų staliukų: taip-pat bėsa kepalėliai duonos. Ši vėl po mažojo brolio lovele, pas duris, ir atsigulusi. Vakare ir vėl ėmę juodvarniai kranksėti, ir suėję į trobą visi broliai. Vyresnysis sakąs: „Matai, ir vėl duona nuvalgyta: mat, jau kas-nors pas mus yra negeras išimetęs. Dabar dar nieko nedarysiu, bet jei trečią dieną taip-pat bus, tai, nors visą kalną sugriausiu, bet turėsiu atrasti, kas čia mums taip daro.“ Mergelė gulėdama nusigandusi ir galvojanti, kas čia tiktai būsia. Nu, pavalgę visį atsigulę, bet ši nebeužmieganti ir nebeužmieganti. Jau visi broliai šnarpščia ir knarkia, ji ir nebeiškentėjusi: ėmusi savo jaunesnįjį brolių budinti, ėmusi ranka už kojos kušinti. Tas klausias: „Kas čia?“ Ši tyloms atsakius: „Aš, brolaiti, jūsų sesuo, atėjau, susijieškojau; bet, kad brolis pyksta, baras, ką aš dabar darysiu!“ Brolio sakąs: „Nu, ką dabar darysi! Buk, kaip buvus, rytoj pamatysime“. Ryto metą sukilę visi broliai, jau taisaši eiti sau laukan, mažasis ir ėmęs sakyti: „Nu, broli, vakar taip žadėjai kalną ardyti, versti, tai kad rastum koki giminaitį ar seserį, ką gi tad darytum?“ Vyresnysis brolio sakąs: „Aha! tai matau, kad tu jau žinai, kas čion yra; nu tai pasakyk, kas?“ Šis, atidengęs paklodę, sakąs: „Lįsk, sesaitė, laukan, kaip jau bus, taip.“ Daugiaus vyresnysis brolio sakąs: „Kad tu būtum iškentus namie dar vienus metus, tai būtum mūsų sulaukus, o dabar, sesaitė, tai reikės mums ir tau vėl vargti dvylika metų. Jei iškentėsi niekur nieko nešnekėjus per tiek metų, tai dar pasimatysime.“ Taip pasakęs ir liepęs sėsties sau ant nugaros, ir pasivertę visi juodvarniais ir nulėkę.

Jie nunešę seserį į didelę girią ir pasodinę į eglės viršūnę, atsisveikinę ir palikę. Tai daugiaus ji ten sėdėjus, ir sėdėjus, pagaliaus ir drabužiai jos ten nupuvę. Į tą girią atėję medžiodami karalaitis su savo dvariškiais ir ponais. Ėmę šunes loti, žiūrėdami į tą medį, kur ji sėdi. Apstoję ten ją medžiokliai ir yarovai: mato, kad žmogus. Šiaip

kalbina, taip kalbina, nieko nesakanti. Atėjęs ir pats karalaitis, ir tas šnekinas, bet ji nieko ir nieko neatsakanti. Šaukia—lipk laukan, gandiną—nušausime, ji nieko ir nieko, tylinti ir tylinti. Daugiau karalaitis kokiam savo tarnui liepias: „Lipk, iškelki laukan, pamatysime, kas gi ten yra.“ Tas ilipęs. Ši rodanti, tarytum, norėdama pasisakyti esanti plika. Medžioklis, išlipęs laukan, pasakęs karalaičiui: medyje esanti jauna, graži moteriškė, tiktai kad plika, reikalaujanti drabužių. Daugiau užnešęs jai medžioklis drabužius, ir ji išlipus iš medžio. Karalaičiui taip patikus, kad jis niekada nebenorėjęs kitos nė matyti. Kai parsivedęs namó, pasisakęs savo tėvams, kad ją norįs vesti sau už pačią. Tėvai nenorėję jam leisti, kad ji nieko nekalba. Bet jis sakąs: „Rasit, ji kokia atgailininkė; kai atvargs arba atkentės—ir pradės šnekėti“. Tėvai ir leidę. Daugiau karalaitis ją vedęs, ir gyvenąs. Po kokių metų Ponas Dievas davęs jiems sūnų, bet karalaičio tuokart nebuvę namie, o priėmėja buvusi parvežta toji pati ragana, kuri jos taip nekentė,—josios pamotė. Toji ragana vaikelių išmetusi laukan, ir sugreibusi kur šuniuką rodanti visiems: „Žiūrėkite, koks jos vaikas!“ Taip karalaičio tėvai ir saką: „Jau kad ji būtų geras žmogus, tai ir kalbėtų... Kas ją žino, kas ji tokia yra!.. Gerai męs jam sakėm, kad neimtum jos“. Tuoį parašę prie jos vyro raštą, kad taip ir taip, tas ir tas, toks ir toks gimė; kas jai reikia daryti? Jos vyras, karalaitis, parašė, kad jai niekas nieko nedarytų, kol jis namó parkils; sugrįžęs jis pats žinosias, kas padarą. Jis namó parkilęs nieko nebežino: jam taip graži, taip graži, taip patinkanti, kad jis nė ketinti neketina jos nužudyti, ir vėl jisai gyvena su ja. Pagyvenus kokius metus, ir vėl Ponas Dievas duodąs jiems kitą sūnų. Karalaičio taip-pat nebuvę namie, ir vėlei jos pamotė, ragana, buvusi per priėmėją. Vaikelių ji išmetusi laukan, pakišusi kačiuką ir rodanti visiems: „Žiūrėkite, kas dabar!“ Visi stebėjęsi, ir tėvai nurašę sūnui raštą. Sūnus vėl parašęs namó, kad niekas jai nieko nedarytų be jo paties. Ir jis vėl, parkilęs namó, jai nieko nebedarąs: pati labai graži, patinkanti jam. Sakąs ir tėvams, kad dar toliaus žiūrėsias. Ir vėl po kokio laiko, nėsant

namie, gimstas jam trečias sūnus. Ta pati priėmėja, ragana, jos pamotė, vėl išmetanti sūnų laukan ir rodanti visiems būk gimusi iš jos šuniuką. Tėvai nebesitveria, rašą jam kuo-greičiausiai—skubėti namó ir daryti jai ar šokią ar tokią galą. Jis parkilęs namó. Jam baisiai gailu, bet nebegalėdamas liauties ir nežinodamas, kas čia bereiktų daryti, sakas: „Žinokitės, darykite, kaip jūs norite! aš nė pats nebežinau, kuo ji kalta, kas ji tokia yra“. Teisėjai apkaltinę ją, saką—reikiant, kaip ragana, sudeginti. Ir sukrovę didelį laužą ir uždegę. Bet užėjęs didelis lietus ir užlijęs ugnį. Nu ir vėl jie liepę privežti sausų medžių. O jau visai baigiasi dvyliktieji metai, tiktai vienos valandos bereikia, tuoj bus ir broliai. Kaip tiktai ėmę kurti iš antro karto ugnį ir pradėjus imties liepsna, šitai atlekią dvylika juodvarnių, atlekią ir leidžiasi. Tuoj nusileidęs pirmasis ir vedąsis rankoj trejų metų sūnelį; nusileidęs antrasis ir nešąsis sūnelį antrų metų; trečiasis nusileidęs—nešąsis mažutį, dar vystyklusose, kuo tiktai gimusį vaikeli. Tuoj visi sušukę: „Ką jūs čia dirbate? Kam jūs tą nekaltą mūsų seserį norit nužudyti? Meskite ant ugnies pamotę-ragana! Šitai mūsų sesers sūneliai!“ Beregint pamotę-raganą užrito ant ugnies. Broliai tuoj pasisveikinę su savo seseria ir su savo svainiu, karalaičiu. Ir pasakę jie, kad, kaip tik gimusius vaikučius ji išmetusi laukan, tai jie tuoj pasiėmę pas save ir auginę.

Karalius pakėlė didelį pokylį. Ir aš ten buvau, ir aš daug mačiau. Ir aš ten valgiau ir gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau.

36. Sigutė.

Kitą syk buvo brolis. Jis turėjo seserį Sigutę, labai gerą ir gražią mergaitę. Gyveno juodu prie pámotės-žiezulos, bet nežinojo ją esant ragana. Pamotė turėjo ir savo tikrą dukterį, kuri buvo negera ir nedaili; ta sėdėjo kerčioje, lyg viešnia, pasipuošusi, išsipusčiusi, ir nieko neveikė.

Kolei brolis buvo namie, ir Sigutės gyvenimas nebuvo persunkus, nors pamotė jos kęste neužkentė. Bet

vieną kartą prireikė broliui išjoti į karą, į tolimas šalis, ir jo sesuo liko viena prie pamotės. Ir pradėjo pamotė visaip Sigutę varginti: ji sunkiausius turėdavo atlikti darbus, trūsties aplink namus, o vasarą gyvulius ganyti. Pamotė nė į akis nesileido Sigutės: toji apsidirbus, apsitrūsus valgė ir miegojo tvartuose, drauge su gyvuliais. Taigi Sigutė tolydžio vaikščiojo visa suskretusi, murzina.

Tuose namuose buvo juoda kalaitė ir juoda karvutė. Tiedvi mokėjo šnekėti, nes senovėje, sako, ir gyvuliai kalbėjo. Namieje Sigutė per dienų dienas vadžiojosi su kalaite arba nuėjusi milžti—su karvute. Užsišnekėjusi su katra, dažnai užmiršdavo apie namų darbus arba milžimą ir už tai gaudavo nuo pamotės rėkti. Pamotei vis rodėsi, kad jai Sigutė permąža uždirba, kad pervirš ji dar dykinėja.

Vieną dieną, Sigutei genant gyvulėlius, ragana liepė nusivilkti marškinius ir, duodama kuodelį pakulų, taip teigia (*drūtu balsu*):

„Susiverpki verpimėli,
Išsiauski audimėli:

Pasisiūsi—bevilkėsi“.

Sigutė, ką darys, išsivilkio ir, paėmusi pakulų kuodelį, verkdama išginė į mišką. Nusivariusi kaiminę, apsikabino juodosios karvutės kaklą ir taip rauda, taip aimanuoja, kad, rodos, širdis plyšta.—mat, kada ji susiverpsianti sau marškinėlius? Pagailo karvutei Sigutės, ir ji sako (*laibu balsu*):

„Vai, Sigute, piemenėle,
Nė tu verki, nė raudoki:

Aš suverpsiu marškinėlius“.

Suglemžė snukiu karvutė pakulų kuodelį, suėdė ir po valandos atrijo gražius drobės marškinėlius. Sigutė gražiai dėkojo karvutei ir pabučiavo ją į snukutį.

Kada vakare Sigutė parginė ir ragana pamatė ją gražiais drobės marškiniais, tai nūste panūdo ištirti, kaip ji taip greit galėjo susiverpti sau marškinius. Ant rytojaus, Sigutei genant, ragana vėl liepė nusivilkti marškinius ir, duodama pakulų kuodelį, taip taria (*drūtu balsu*):

„Susiverpki verpimėli,
Išsiauski audimėli:
Pasisiūsi—bevilkėsi“

Kada Sigutė išginė, ragana išsiuntė savo dukterį pažiūrėti, kaip toji verps marškinėlius. Raganos duktė pasislėpus už medžių matė viską: kaip anoji apsikabinus juodosios karvės kaklą verkė, kaip karvė suėdė pakulas ir kaip paskui atrijo marškinius, ir parėjusi namo išpasakojo ką mačiusi savo motynai. Raganai dinkt į galvą: „Kad Sigutę ir gyvuliai užtaria ar užvaduoja, tai broliui parjojus ji viską gali išpasakoti, atsišaukti ant liudininkų—gyvulių, ir man bus bėda.“ Todėl ji išgeidė Sigutę kaip norint nusikratyti: išgalvojo ją sudeginti. Tuoju ji ir jos duktė pradėjo kasti pirkčioje duobę po slenksčiu ir kasė per dieną ir per naktį. Ant rytojaus, Sigutei genant, ragana jau nebeatėmė marškinių, bet, priešingai, dar paglamonėjo ją. Kada Sigutė galėjo jau būti nusivarius gyvulių į mišką, ragana prikūrinio krosnį ir susėmusi žarijas supylė jas į tą duobę, kur buvo iškasta po slenksčiu. Paskui duobę dailiai užgrindo žagarais, žagarus apskleidė šiaudais ir ant tų šiaudų užpylė žemių; paskui viską sulygino, ir duobės kaip nė nebūta. Kada Sigutė parginė, ragana pirmą sykį po brolio išėjimo pradėjo vadinti jąją į pirkčią (*drūtu balsu*):

„Eik, Sigute, eik, dukrele!
Šilta duona šiandien kepta,
Rūkšti gira vakar raugta:
Pasivalgai—atsigeri.“

Sigutė jau buvo beeinanti, bet čia jai pasipainiojo kalaitė, kuri viską buvo mačius, ir perspėjo ją (*laibu balsu*):

„Neik, Sigute, neik, sesele!
Po slenksčiu žarijų duobė:
Kaip tik eisi, ir įpuls.“

Ragana užriko ant kalaitės: „Ko tu čionai po priemenę vištas baidai?“ Tuoju sugavo ją ir uždarė į kamara. Bet Sigutė nėjo ir išliko gyva. Ant rytojaus vėl ta pati. Kada Sigutė parginė, ragana vėl vadina ją į pirkčią:

„Eik, Sigute, eik, dukrele!
Šilta duona šiandien kepta,
Rūkšti gira vakar raugta:
Pasivalgai—atsigeri.“

Bet kalaitė, kur buvo kamaroje, išgirdo raganos
žodžius, ir sako:

„Neik, Sigute, neik, sesele!
Po slenksčiu žarijų duobė:
Kaip tik eisi, ir įpuls!“

Sigutė nepakluso ir nėjo, o ragana perpykus įbėgo
į kamara ir išsuko kalaitei pirmutinę koją. Ant rytojaus,
Sigutei parginus, ragana vėl šaukia: „Eik, Sigute, eik
dukrele,“ ir tt. Kalaitė vėl perspėjo: „Neik, Sigute, neik,
sesele,“ ir tt. Ragana perpykus nubėgo ir antrą išsuko
pirmutinę koją kalaitei. Taip-pat buvo trečią ir ketvirtą
dieną: ragana išlaužė kalaitei abi paskutini koji. Penktą
dieną, Sigutei parginus, ragana vėl šaukia: „Eik, Sigute,
eik, dukrele,“ ir tt. Kalaitė dar kartą perspėjo Sigutę:
ragana perpykus nubėgo ir ištraukė jai liežuvį. Šeštą
dieną, Sigutei parginus, ragana vėl šaukia: „Eik, Sigute,
eik, dukrele“, ir tt. Jau nebebuvo, kas perspėja: Sigutė
ėjo, įpuolė į duobę ir—sudegė. Ragana, susėmusi paskui
jos pelenus, nunešė ir supylė po vartais. Ant rytojaus
kaiminę ginė jau raganos duktė. Juodoji karvė, priėjusi
prie vartų, ant kvapo pažino Sigutės pelenus, liežu-
viu lyštelėjo, žalia seilė dryktelėjo, ir iš pelenų išlėkė
antis...

Sigutės brolis, pasibaigus karui, grįžo namo. Jam
teko joti per mišką. Bejodamas ir išgirdo savo sesers
balsą ir sustojęs klauso, o jam nematyti, iškur dainuoja
(*laibu balsu*):

„Vai, broleli, raitelėli!
Pamotėlė—raganėlė
Kasė duobę po slenksteliu,
Pylė pilną žarijėlių.
Vai, broleli, raitelėli!
Pamotėlė—raganėlė
Pylė duobę žarijėlių,
Šaukė mane, našlaitelę:

— „Eik, Sigute, eik, dukrele!
Šilta duona šiandien kepta,
Rūkšti gira vakar raugta:
Pasivalgai — atsigeri“. —
Vai, broleli, raitelėli!
Aš paklusau pamotėlės,
Aš paklusau raganėlės:
Kaip tikėjau, ir įpuoliau.
Vai, broleli, raitelėli!
Pamotėlė — raganėlė
Sėmė mano pelenėlius,
Pylė po pačiais varteliais.
Vai, broleli, raitelėli!
Juoda karvė lyštelėjo,
Žalia seilė dryktelėjo:
Aš pavirtau į antelę“.

Antgalo brolis besidairydamas pamatė ir antaitę, kuri taip jam dainavo. Pradėjo jos klausinėti, ir toji jam viską išpasakojo. Jis labai perpyko ant raganos ir ryžosi jai atkeršyti.

Jis storai ištepė savo žirgą derva su sakais, ir joja namo. Ragana, išgirdusi posūnį parjojant, aukso taure ir vynu nešina išėjo iš svirno jo pasitikti. Tas pamatęs raganą drykt nušoko nuo arklio į kitą pusę. Pamotė sako: „Sūneli, patrauk žirgą nuo tako, aš jo bijausi“. — „Geras žirgelis, — nespirs; pastūmėk, močiute, ranka, ir pasitrauks“. Toji tekstelėjo, ir ranka prilipo. Ragana sako: „Sūneli, ranka prilipo“. — „Mušk kita, — atšoks“. Mušė kita, ir kita prilipo. „Spirk koja, — abi atšoks“, ir koja prilipo. „Spirk kita“, ir ta prilipo. Ragana, strukabiznės pagauta, pradėjo prašyties. „Mušk kakta, visa atšoksi“. Ragana mušė kakta, ir kakta prilipo. Tada Sigutės brolis sako: „Tai tau, tai tau, pamotėle, skausti mano seserėlę; tai tau, tai tau, raganėle, degint mano gražuolėlę“, o atsisukęs į arklių šiaip pasakė: „Bėk, žirgeli, kur kojos neša, kur akis mato, barstyk, drapstyk raganos smegenėlius po visą pasaulį“, ir žirgas išdrumbėjo...

(Ir dabar žiemą, kad pasnigus gerokai šalta, sniegas žiba ant saulės, tai — raganos smegenys).

37. Saulytė

(Aukštaičių pasaka).

Kitą kartą gyveno pavargęs senelis. Visa jo giminė buvo išmirus—jis buvo vienai-vienas.

Kartą paklabeno į jo duris maža našlaitė. Varkšas ją išleido, priglobė, apvilko, davė duonos kšnelį. Daugiaus mito, augo našlaitė, kaip ir visos kitos tėvo-močiutės dukrelės. Seneliui ji ištikimai tarnavo, tinkino jam, kaip įmanydama.

Ir užaugo taip visa mergelė. Ar buvo graži, niekas nekláusė, negalvojo. Akis kaktoje švietė, kaip saulė; kasos ant galvos geltonavo, kaip auksas; pati visada buvo linksma, niekas jos nusiminusios nematė, ir—tiek.

Žmonės praminė ją Saulyte: sulig jos atsiradimu nušvito senelio troboje, ir išnyko iš jo trobos vargas; į trobelę sugrįžo gerovė ir rimtis.

Kaip toji mergaitė manėsi, niekas nežinojo, — tiek tik, kad manėsi. Ne tik pati sumanydavo versties, bet dar kitiems padėdavo ir kitus prireikus užvaduodavo. Kame buvo sielvartas, vargas, ten tikrai skubėjo Saulytė. Užtat visi ją mylėjo, visa apygarda ją žinojo.

Ir ištiko žmonės nelaimės—badas, ligos; tiktai Saulytės ir jos tėvio trobą aplenkė bėdos. Dabar juodu dalijosi savo turtu su nelaimių tektaisiais, dalijosi, dalijosi, pagaliaus ir paskutinę karvutę papiovė ir žmonėms mėsą išdalijo. Galop ir juodu pritruko: nebebuvo troboje nė duonos trupinėlio, nė atliekamo drabuželio.

Sėdi Saulytė prie savo senojo „tėvo“ ir žadina jį dainele, kad badą užmirštų. Tik girdi—kaži-kas į duris beklabenąs. Atidarė, žiūri—kitas senelis bestovis, toks vargingas, toks kuprotas, susilenkęs, tarytum koku šimtu metų nešinas. Apsiverkė Saulytė. „Nebeturiu ko tau duoti, senutėli“,—sako, o tas dreba ir prašo: „Duok bent skarmalėlį“. Nusigobė skarelę ir apgobė senelį. Pati paliko vienplaukė. Bet senelis vėl sako: „Marškinėlius visai suvilkėjau, nebesilaiko ant nugaros. Duok ką-nors, meldžiamoji, kūnui pridengti“.—„Neturiu, senuti“. Senis

Jai sako: „Turi aukso kasas... dovanok man jas, išsiausiu iš jų marškinėlius, pliką kūną prisidengsiu“. Srūte pasruvo Saulytės akelės, dar gailesnės ašarėlės ėmė riedėti jai iš akelių: taip ji brangino savo aukso kasas, taip jomis grožėjosi! Neilgai verkė: nukirpo kasas ir atidavė seneliui. Atiduodama tarė: „Imkis ir naudokis sveikas, tesušelpie jos tamstą“!

Pasiėmė senelis aukso kasas, nuėjo į trobą, kur stovėjo staklės, ir pradėjo austi. Saulytė žiūrisi, ką jis darys. Senelis gi tik audžia, tik riečia audeklą, tokį žibantį, kad ir akis reibsta žiūrint. Išsiaudė audimą, pasakė ačiū, apsisiautė ir išėjo. Žiūri Saulytė su itėviu ir mato abudu, kaip aukso apsiaústas plečiasi, kaip supa seneliui kojas, pėdas ir, nelyginant debesys, neša jį aukštyn... aukštyn. Abudu visa suprato ir puolė ant kelių. Angelas juodu iš aukštybės tik laimino, laimino...

38. Tikroji Teisybė

(Žemaičių pasaka).

Kitą kart derlingame ir turtingame krašte viešpatavo graži ir išmintinga karalaitė, pavarde Tikroji Teisybė.

Vieni sakė, kad karalaitė esanti labai gera; kiti skundėsi dėl jos rūstumo ir smarkumo; vieni ją mylėjo, gyrė, kiti jos bijojo, bet visi vienu balsu sakė ją esant teisingą ir valdant išmintingai. Buvo ir tokių, kurie karalaitę vadino keista mergele, dėlto, kad ji nemėgo sėdėti ant auksuoto sosto ir jai tiko labiau paprasta medinė kėdė arba krasia, priklotą samanų ir apmušta oda; nemėgo nė dirbtinių švietalų, nė įvairiai išrašytų baldų ir indų. Kad kas paklausdavo, kodėl nenorinti auksuoto sosto, karalaitė atsakydavo:

— Mėgstu visa, kas tikra: kad medis—tai medis, kad auksas—tai auksas, bet tikras.

Mergelės stebėjosi, kad karalaitė dėvi prastais, lininiais arba vilnoniais, namų darbo, t. y. namie austais, namie siūtais, drabužiais; galėtų, esą, parsigabendinti iš svečios žemės visokių papuošalų ir šilkų; kodėl ji, girdi,

nenori nė auskariais pasipuošti, nė prangiais žiedais mėvėti. Stebėjosi, stebėjosi, antgalo sako: „Tesižinai: kiekvienas gal eiti, kuriuo tinkamas keliu, juoba karalaitė.“

Karalaitės garbė pasklido po visą pasaulį: iš tolimiausių kraštų žmonės važiavo jos pažiūrėti, o kad buvo jauna, prasta ir karaliją turėjo gražią ir labai plačią, tūlas pamatęs ją tik atsidusdavo: „Kad tai tokią pačią gavus!“

Tautos viršininkai ėmė kalbėti:

— Jau metas karalaitei būtų ir vyras pasirinkti, ir mės karalių turėtumėm. Ar tai moteriškės darbas visa tokia žemė valdyti?

Taigi karalaitė ir prisižadėjo išsirinkti sau vyrą, tautai karalių. Ir tas jos prižadas buvo visam pasauliui apskelbtas.

Tai, kad privažiavo karalaičių, kunigaikščių! nors kamšas kimšk. Visi važiuoja visais savo dvariškiais vežini, su negirdėta-neregėta iškilme. Iš tolimiausių kraštų važiuoja, joja, visi giriasi, kuo kas įmanydamas,—savo lobiais, turtais, gėrybėmis.

Vienas jaunikaitis, kurs buvo visų-gražiausias ir turėjo daugiausia lobių ir naudos, taip tarė kitiems:

— Galite eiti pirma, žinau, kad gumbą gausite, ne ragelį, nes šita Žemaičių karalaitė man tegal tekti.

Ir ėjo visi, ir gumbą gavo.

Dabar atėjo ir to jaunikaičio eilia. Išvydęs karalaitę, visas nustebo: kas jos gražumas! O karalaitė atsėdusi ant pievos ir sėdi, pasiklojusi po savimi sausų samanų, pasitiesusi po kojų visą tikrųjų žolynų pakojęli, pati baltu austiniu drabužiu apsilvilkusi, puikia geležies juosta susijuosusi; šviesūs, ilgi plaukai, nuo pečių nusileidę, žemę siekia; gintaro karūna ant galvos, kaip saulė, šviečia; rankoje, tam tikros, karaliams paskiriamosios lazdos vietoje,—rugių ir kviečių varpų vainikas.

Pasipūtėlis karalaitis savo akimis netiki: gintaras, plaukai ir varpos geltonuoja, šviečia,—aukso nėra; kaip čia gal būti!?

Antgalo prakalbėjo:

— Garbė Tau, gražioji karalaite! Leiskis visą amžį tarnauti. Tavo galvą aukso karūna papuošiu; Tavo rūbams gražių-gražiausių šilkų iš svečios žemės pargabendysiu ir deimantais juos apsakstysiu; Tavo kilimus, pakojėlius perlais ir brangiausiaisiais akmenimis atauzdysiu. Esu lobingas ir galiu, ką tinkamas, daryti.

Karalaitė linkterėjo galvą. „Visa supratau“,—sako,— „užteks“, ir taip atsakė:

— Aukso karūnos man nereikia. Žemaičių jūra išmeta man daugybę gintaro, kuris visuomet auksą atstos; brangiųjų akmenų matau daugybę, kad anksti rytą saulė rasoje maudosi; naudos turiu pati nemąža; didesnių lobių netrokštu nė sau, nė savo tautai.

Karalaitis dar mėgina:

— Karalaite! norėčiau Tau laimę suteikti, darysiu visada, kaip liepiamas...

Karalaitė į akis jam tiesiai pažiūrėjo, ir sako:

— Atsimink, karalaiti, su kuo kalbas: aš esu Tikroji Teisybė, ir melo, kaip velnias gaidžio, nekenčiu.

Lobingasai karalaitis sutriko, užkaito, nes piršdamasis melavo: jam ne Tikrosios Teisybės laimė rūpėjo, jam plati jos karalija buvo reikalinga. Apmaudą gieždamas išėjo. Paskui pasakojo:

— Baisus žmogus! širdies slėpinius aikštėn išvaro, mintis ispėja! Ne pati iš jos būtų gera, bet teisėjas.

— Kažin, be ras karalaitė vyra,—ėmė žmonės kalbėti.

Po kiek laiko tarnai praneša atvažiavus tris naujus svečius.

Tie buvo karalaitės kaimynai, seni jos pažįstami, nors nedažnai su ja matydavosi.

Du buvo labai mandagiu; atvažiavo puikių-puikiausiaisiais žirgais, puikus pulkai juodu atlydėjo. Tuodu eis pirmiausia.

Rankelė (tas buvo vyresnis už kitu-du) sako:

— Aš pirmas karalaitei prisistatysiu, nes pirmenybę man duoda mano amžis ir tiesos. Jei karalaitė manęs neprisileis arba manęs nenorės, tuokart teeisit Tamstos.

Taip jis tarė, bet širdyje anuodu niekino: „Ką judu prieš Rankelę, kurio giminė yra visame pasaulyje žinoma! juk mano tėvų tėvai, mano protėviai visuomet pirmavo, jais kiekvienas nusileisdavo!“

Jis tikrai žinojosi viršų gausiąs. Stojęs prieš karalaitę sako:

— Galingoji mano kaimynaite, garbingoji šios žemės karalaite, Tikroji Teisybė! Šit aš, Rankelė, ateinu prieš Tave nusilenkti ir... pasipiršti. Mano karalija yra abipus Ventos, didelė ir galinga, o pavergti dar galiu, kiek pats panorėsiu. Žinomas yra Rankelių kalavijas, prieš kurį žemės ir tautos dreba!

Tikroji Teisybė taip jam atsakė:

— Didžiai branginu Tavo galybę, karalaiti, bet žinau esant galingesnių vyrų. Tavo kalavijas gal sulūžti, petys sugurti. Noriu vyro, kurio niekas neapgalės.

Rankelė, keršto paimtas, atsakė:

— Pažįsi mano galybę, Tikroji Teisybė! bet ne su tavim išvieno ir ne dėl tavęs aš grumsiuosi!

Ir išspūdino supykęs karalaitis.

Dabar prisistatė karalaitei antrasis svečias, karalaitis Galvelė. Šis buvo gražaus, rimto veido, ir karalaitė į jį labai meilingai pažiūrėjo.

— Pažįsti mane, karalaite! Tau yra žinoma Galvelių giminė. Išklausk, meldžiamoji, mano prašymo: Tavo vyru noriu būti. Mažą teturiu karalią, Padubysį tevaldau, bet nieko Tau mano žemėje netruks, viso-ko busi pertekusi: parsiuždįsiu. Tau visa, kas gera ir gražu Dievo pasaulyje. Ką turi žemė savo viduriuose, kuo ji pati papuošta, — visa turėsi. Iš jūros sietuvų brangenybes išgriebdįsiu; kad norėsi, žvaigždes su manimi prileksi, paukščių ir gyvulių kalbą išmoksi: Galvelė visa gal padaryti! O kad žemes sudėsim, kas bedrįs prieš mūsų galybę stengties!?

Karalaitė rymodama klausėsi. Po valandėlės tarė:

— Gerbiu Tavo galvos galingumą, bet savo priža-

dais manęs nesuviliosi. O toks esi didus, toks puikus, joguei aš, prastuolė, Tavo pačia negaliu būti.

Baisus apmaudas pašoko Galvelei: jo akys piktumu žėrėjo.

— Nori neprietelį iš manęs turėti, karalaite!—sušuko, ir vėl ėmė meiliai kalbėti:—Galėtumėm laimingi būti ir labai galingi būdami.—Ir vėl neiškentė nepridėjęs:—Karalaite! ramybės Tu nepritirsi,—daug turėsi neprietelių!

Galvelė išėjo, o karalaite tik atsiduso:

— Jie nesupranta manęs!

Atėjo eilia ir trečiojo bernužėlio,—to, kurs buvo atėjęs be palydovų, labai prastai apsidaręs. Jo karalija buvo gražiai valdoma, ir viskas joje gerai vyko, bet kaimynai kažikodėl nelabai jo tautą gerbė, rasit—jos nepažinę, rasit—nenorėdami pažinti.

Prisistatė, pažiūrėjo į karalaite ir taip tarė:

— Karalaite Tikroji Teisybe! Atmetei tiek aukštos kilmės karalaičių, jog aš, mažai težinomas pasaulyje Širdelė, nebedrįstu nė piršties. Neturiu kuo pasigirti: nėsu garbingas, žemių nejieškau, kitiems jos neatimu, lobių krauti nemoku. Tečiaus, jei Tamsta panorėtų su manimi susidėti ir mūsų karaliji susilietų, būtumėm ir patįs, man rodos, laimingi, laimingas būtų ir kiekvienas, kuris prie mūsų prisiartintų, o bendra mūsų karalija varkšams ir vargdieniams prieglaudą duotų.

Kalbėjo nedrąsiai, tik jo akys, kaip deimantai, žėrėjo, o karalaite nudžiugusi ištiesė jam abi ranki, ir sako:

— Karalaiti! drauge mudviem lemta būti, visą amžį drauge! Garbės nejieškokiva! Mudviejų žemėje gal sutilpti daugybė žmonių, ir laimę kiekvienam galima suteikti!

Netrankios buvo Tikrosios Teisybės ir Širdelės vestuvės.

Dabar juodu labai laimingu, o jų karalijoje didžiai ramu ir jauku, nes joje įvyko graži tvarka ir brolių meilė ir visi jos gyventojai kitas-kitą myli ir šelpia.

Vieną kartą Širdelė sutiko Rankelę. Meilingai pasveikinęs prašo:

— Ateik, karalaiti, į mūsų žemę paviešėti, rasit—
santaiką pamėgsi ir kariavęs nustos.

Bet kur tau! Rankelė besitranko, kaip trankęsis, apsiginklavęs, vis nenurimsta, Tikrosios Teisybės nenkenčia ir Širdelę, jos vyrą, išjuokia.

Galvelė, į Tikrąją Teisybę labai įsidomėjęs, bet piktas ant jos, ilgai nenorėjo jos matyti. Dabar su ja matos, jos ir jos vyro tautą giria, bet sako, kad Širdelė esąs kvailas tamsuolis, ir stebisi, kodėl ji, ne kitą išsirinko karalienė.

Kartą paklausė karalienės:

— Kodėl Tu, karaliene, už manęs tekėti nenorėjai? Kad mes būtumėm susidėję, lygių būtumėm neturėję, ir niekas prieš mus nebūtų veikęs.

Maralienė rimtai atsakė:

— Be Širdelės nebūčiau galėjęs gyventi. Kas mañ iš garbės, kas mañ iš lobių? mañ meilės, mañ žmogaus tereikėjo! Kur yra meilė ir dermė, ten tėra tikra galybė. Kur vienas antrą myli, vienas antrą supranta ir suremia, visa tur nutilti, visos bėdos turi nieku pavirsti. Širdelė vienas mane visiškai supranta, prie jo vieno mane širdis traukia, be jo vieno mañ yra sunku, neramu, ilgu, nes jis vienas visas pasaulio brangenys mañ atstoja. Su Širdelė igijau tokią galybę, kurios pragaro vartai nesugriau, nes sėkla, kurią toji galybė sėja, visur dygsta ir auga, ir niekas jos neišnaikys. Kad aš pati Širdelės širdį turėčiau, būčiau vyro Tikrosios Teisybės jieškojusi,— taip mudu vienas antram reikalingu. Ar būčiau radusi su Tamsta tokią galybę ir laimę?

Galvelė pakraipė tik galvą, bet neprieštaravo. Pasiklaus... ilgiaus pagyvenęs ir gerai pagalvojęs, ėmė visai kitaip žiūrėti į Tikrąją Teisybę: suprato, kad Teisybė... tiesą turėjo. Kad pats galvos nebūtų turėjęs, to, žinoma...nebūtų supratęs.

Paiškinimas

(„P r a k a l b o s“ vietoje).

Visos šito rinkinio pasakos surinktos iš įvairių Lietuvos vietų. Jos rinktos ne vieno žmogaus ir užrašytos įvairiomis tarmėmis. Rinko jas daugiausia: p. Didžiulienė su dukterimis (Nė Nė 3, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32), Step. Žiupsnys (Nė Nė 5, 13, 16, 20, 21, 34), M. Slančiauskas (Nė Nė 23, 33, 35), J. Jasiulaitis (Nė Nė 14 ir 36), Dom. Širvidas (Nė Nė 2, 6, 8...)...

Tos pasakos, beveik visos, buvo jau spaudintos: „*Mūsų pasakose*“, d-ro J. Basanavičiaus išleistose „*Įvairiose pasakose*“, Peterburgo Mokslo Akademijos darbuose (Nė 36), „*Ūkininke*“ (Nė 38) ir kitur.

Pasakų: Nė Nė 3, 5, 7, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37 ir 38—„Aušros“ išleidimų redakcija turi pačius rankraščius. Kitos pasakos čia spausdinamos iš įvairių spausdintųjų knygų, ne iš pačių rankraščių.

Visos šitos pasakos, kaip jau yra sakyta, užrašytos įvairiomis tarmėmis. Toji tarmių įvairybė pasilieka ir mūsų rinkinyje. Bet patį rinkinį skiriame lietuvių vaikams, ne mokslo reikalui; todėl vietomis, kur buvo „reikalinga“, to rinkinio pasakų kalba čia apdirbta ir rašyta maž-daug išlyginta.

T u r i n y s.

Pusl.

1.	Senutė ir katiniukas	3.
2.	Kodėl šuo neapkenčia katės ir katė pelės?	4.
3.	Kodėl kiškio lūpos perplėstos?	4.
4.	Vilkas ir lapė	5.
5.	Kurmis ir pieslys	5.
6.	Vištytė ir gaidžiukas.	5.
7.	Kodėl kregždės uodega iškastu viduriu?	6.
8.	Kodėl gandro ant nugaros juodas lopinys?.	8.
9.	Gegužė.	8.
10.	Varlės, saulė ir Dievas.	10.
11.	Vėžio akys	10.
12.	Voras ir skruzdėlė.	10.
13.	Lietuvos musės	11.
14.	Eglė, žalčių karalienė	11.
15.	Baltuostis, Išverstlūpis ir Skaistveidis	15.
16.	Cigonas ir lietuvis.	16.
17.	Du melagiu.	16.
18.	Dykaduonis sūnelis.	18.
19.	Senelis ir senutė, gaidžiukas ir vištytė, pupa ir žirnis.	20.
20.	Devynгалvis.	21.
21.	Aklas tėvas ir vaikai.	22.
22.	Nykščiuksas	23.
23.	Trij broliai („Negirdėta neregėta pasaka“)	25.

24.	Trīs broļiai (<i>Vestuvės ir laidotuvės</i>).	28.
25.	Trīs broļiai (<i>Kvailys ir laumės-raganos</i>)	30.
26.	„Du riešu du kubilu“.	32.
27.	Našlaitė Elenytė ir Joniukas-aviniukas	34.
28.	Devyni broļiai ir jų sesuo Elenytė.	36.
29.	Jurgiukas ir Elenytė.	39.
30.	Vandenu-Rankšluosčių-Īnagių dvaras.	41.
31.	Našlaitė ir pamotės duktė dovanas gauna.	44.
32.	Gulbė, karaliaus pati.	45.
33.	Kaip vienas neturtingų tėvų vaikas visus pirklio turtus paveldėjo.	47.
34.	„Kodėl aš nieko neturiu“?	50.
35.	Apie dvyliką brolių, juodvarniais laksčiusių.	52.
36.	Sigutė.	58.
37.	Saulytė (<i>Aukštaičių pasaka</i>).	63.
38.	Tikroji Teisybė (<i>Žemaičių pasaka</i>).	64.
39.	Paiškinimas („Prakalbos“ vietoje)	70.

Lietuvos nacionalinė
M.Mažvydo biblioteka

000099383

B20361

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA

F 98/34540

Be „Lietuvių pasakų“, „AUSROS“ li

1) **Naujoji Zelandija** (Naujosios Zelandijos žmonių gyvenimas ir įtaisymai). Kaina 15 kap.

2) **Parduotoji laimė**, Dviejų Moterų drama. Kaina 15 kap.

3) **G. P. Krislai** (septyni apsakymėliai). Kaina 20 k.

Norint parsisiųzdinti „Aušros“ išleidžiamųjų knygų, reikia rašyti šiuo adresu: **Vilnius, Kalvarijos g., 20, J. Jablonskiui**. Be to, „Aušros“ išleidimus pardavinės visi didesnieji lietuvių knygynai.

Knygų pardavinėtojams ir platintojams, kurie kreipsis nurodytuoju adresu, „Aušros“ išleidimai bus parduodami pigiau.

Žmonės, kurie „Aušros“ išleidimų užsisako ne mažiau, kaip už du rublių, už knygų nusiuntimą nemoka.

Žinia

**knygų pirkėjams, pardavinėtojams, skaitytojams
ir spausdintojams.**

Vilniuje yra **Juozapo Zavadzčio** knygynas (Didžioji g., № 27) ir spaustuvė (Pilies skersgatvis, № 8).

Knygyne gaunamos visokios lietuvių knygos (tarp kitų ir „Aušros“ išleidimai) ir visi lietuvių laikraščiai. Juoz. Zavadzakis turi toki-pat savo knygyną ir Kaune (Nikalojaus prosp., Frumkino n.).

Spaustuvėje spausdinamos visokios lietuvių knygos ir knygelės. Knygos spausdinamos J. Zavadzčio arba pačių autorių lėšomis.

